

BEOORDELINGSRAPPORT

Beperkte opleidingsbeoordeling

hbo-bachelor

**Opleiding tot leraar voortgezet onderwijs
van de tweede graad**

**Duits, Frans, Gezondheidszorg & Welzijn
voltijd**

Christelijke Hogeschool Windesheim

**De kracht van
kennis.**

BEOORDELINGSRAPPORT

Beperkte opleidingsbeoordeling

hbo-bachelor

**Opleiding tot leraar voortgezet onderwijs
van de tweede graad**

**Duits, Frans, Gezondheidszorg en Welzijn
voltijd**

Christelijke Hogeschool Windesheim

CROHO nrs: Duits 35193, Frans 35196,
Gezondheidszorg en Welzijn 35388

Hobéon Certificering

Datum

22 november 2013

Auditteam

Drs. G.J. Stoltenborg

Drs. P.J. Ronner

Drs. L. van Doninck

Drs. C.J. van Oorsouw

Drs. J. van Thiel

G. Mallegrom

M. de Graaf

Secretaris

Mr. J.A. Frederik

INHOUDSOPGAVE

1.	BASISGEGEVENS	1
2.	SAMENVATTING	5
3.	INLEIDING	9
4.	OORDELEN OP NIVEAU VAN DE STANDAARDEN	11
5.	ALGEMEEN EINDOORDEEL	25
6.	AANBEVELINGEN	27
	BIJLAGE I Scoretabel	29
	BIJLAGE II Opleidingsspecifieke eindkwalificaties	31
	BIJLAGE III Schematisch overzicht opleidingsprogramma	33
	BIJLAGE IV Programma, werkwijze en beslisregels	37
	BIJLAGE V Lijst geraadpleegde documenten	43
	BIJLAGE VI Overzicht auditteam	45

1. BASISGEGEVENS

NAAM INSTELLING	Christelijke Hogeschool Windesheim
status instelling	Bekostigd
resultaat instellingstoets kwaliteitszorg	In afwachting van beoordeling
NAAM OPLEIDING	Opleidingen tot leraar voortgezet onderwijs van de tweede graad in Duits, Frans en Gezondheidszorg & Welzijn
registratienummer croho	Respectievelijk 35193, 35196, 35388
domein/sector croho	Lerarenopleiding / Onderwijs
oriëntatie opleiding	Hbo
niveau opleiding	Bachelor
graad en titel	Bachelor of Education
aantal studiepunten (ec's)	240 EC
afstudeerrichtingen	N.v.t.
onderwijsvormen ¹	Dagonderwijs en afstandsonderwijs
locatie	Zwolle
variant	Voltijd
relevante lectoraten	<ul style="list-style-type: none"> ▪ Didactiek; ▪ Bewegen, gezondheid en welzijn; ▪ Bewegen, school en sport; ▪ Pedagogische kwaliteit van het onderwijs; ▪ Onderwijszorg en samenwerking binnen de keten; ▪ Theologie en levensbeschouwing.
datum audit / opleidingsbeoordeling	8 en 9 oktober 2013

¹ Hieronder worden bijvoorbeeld verstaan: afstandsonderwijs, werkplekgerelateerd onderwijs, flexibel onderwijs, competentiegericht onderwijs of onderwijs voor excellente studenten.

Basisgegevens opleidingen tot leraar voortgezet onderwijs van de tweede graad, voltijd²:

Duits

Instroom voltijd	2007	2008	2009	2010	2011	2012
▪ dagonderwijs	19	18	15	14	13	16
▪ afstandsleren	25	39	40	41	28	16
Totaal	44	57	55	55	41	32
Uitval eerste jaar	2007	2008	2009	2010	2011	2012
▪ dagonderwijs	7	6	7	7	7	3
▪ afstandsleren	9	19	17	27	14	1
Totaal	16	25	24	34	21	4
Uitval in %	36%	44%	44%	62%	50%	13%
Langstudeerders met aantal behaalde EC's			>180 EC	150-179 EC	120-149 EC	0-119 EC
▪ 5 ^e jaars en ouder			10	8	5	5
Rendement ³					2007	2008
▪ dagonderwijs					8	2
▪ afstandsleren					1	2
Totaal					9	4
In %					32%	13%

Frans

Instroom voltijd	2007	2008	2009	2010	2011	2012
▪ dagonderwijs	14	12	13	16	13	10
▪ afstandsleren	27	26	30	24	28	12
Totaal	51	38	43	40	41	22
Uitval eerste jaar	2007	2008	2009	2010	2011	2012
▪ dagonderwijs	2	6	7	5	7	1
▪ afstandsleren	12	10	18	16	16	1
Totaal	14	16	25	21	23	2
Uitval in %	27%	42%	58%	53%	56%	10%
Langstudeerders met aantal behaalde EC's			>180	150-179	120-149	0-119
▪ 5 ^e jaars en ouder			8	9	2	7
Rendement ³					2007	2008
▪ dagonderwijs					0	3
▪ afstandsleren					2	1
Totaal					2	4
In %					7%	18%

Gezondheidszorg & Welzijn

Instroom voltijd	2007	2008	2009	2010	2011	2012
▪ dagonderwijs	5	12	13	16	13	10
▪ afstandsleren	25	26	30	24	28	12
Totaal	30	38	43	40	41	22
Uitval eerste jaar	2007	2008	2009	2010	2011	2012
▪ dagonderwijs	3	6	7	5	7	1
▪ afstandsleren	12	10	18	16	16	1
Totaal	15	16	25	21	23	2
Uitval in %	50%	42%	58%	53%	56%	9%

² Bron: Basisgegevens opleidingsbeoordeling 'Indicatoren en definities', Nederlands-Vlaamse Accreditatieorganisatie, 11 september 2012.

³ Het aandeel van de bachelorstudenten die zich na het eerste studiejaar opnieuw bij de opleiding inschrijven (herinschrijvers) dat het bachelordiploma haalt in de nominale studieduur + één jaar.

Langstudeerders met aantal behaalde EC's	>180	150-179	120-149	0-119
▪ 5 ^e jaars en ouder	16	4	6	2
Rendement cohort ³			2007	2008
▪ dagonderwijs			1	3
▪ afstandsleren			6	2
Totaal			7	5
In %			47%	19%

Docentkwaliteit

Docenten ⁴	aantal		fte	
▪ Duits	5		4,45	+0,44
▪ Frans	5		3,9	+0,39
▪ Gezondheidszorg & Welzijn	5		3,9	+0,39
Opleidingsniveau docenten (percentage)	Bachelor	Master	PhD	
▪ Duits	0%	100%	0%	
▪ Frans	0%	100%	0%	
▪ Gezondheidszorg & Welzijn	17%	83%	0%	

Docent-student ratio ⁵	2010	2011	2012
▪ Duits	1:25	1:20	1:18
▪ Frans	1:26	1:24	1:20
▪ Gezondheidszorg & Welzijn	1:29	1:33	1:28

Contacturen (aantal) ⁶	1 ^e jaar	2 ^e jaar	3 ^e jaar		4 ^e jaar
▪ dagonderwijs	13,5	11	11		9
▪ afstandsleren ⁷	4,5	4,5	4,5		4,5

⁴ De genoemde aantallen docenten betreffen de vakdocenten die in dienst zijn van de opleiding. Omdat onderwijs, onderzoek en externe taken door elkaar heen lopen is het geheel opgenomen in de berekening. Voor de ondersteunende docenten levensbeschouwing, drama en onderwijskunde wordt door de opleidingen 10% extra formatie gebruikt van andere opleidingen.

⁵ De verhouding tussen het totaal aantal ingeschreven studenten en het totaal aantal fte's aan onderwijzend personeel van de opleiding in het meest recente studiejaar.

⁶ Het gemiddeld aantal klokuren per week aan geprogrammeerde contacttijd, voor ieder jaar van de opleiding.

⁷ In het afstandsleren is er wekelijks digitaal contact, dat wordt aangevuld met ongeveer acht fysieke contactdagen per jaar met docenten en medestudenten.

2. SAMENVATTING

De tweedegraads lerarenopleidingen Duits, Frans en Gezondheidszorg & Welzijn (G&W) leiden op tot het beroep van leraar in het beroepsonderwijs, de volwasseneneducatie en de onderbouw van havo en vwo. Deze opleidingen zijn sinds 2001 onderdeel van Hogeschool Windesheim. Zij maken deel uit van de resultaat verantwoordelijke eenheid:

De lerarenopleiding voor Voortgezet Onderwijs, Beroepsonderwijs en Volwasseneneducatie (LVO/BVE). Deze lerarenopleidingen hebben zich twee jaar geleden, voor wat betreft afstandsonderwijs los gemaakt van het LOI. Tot die tijd waren de verwachtingen en eisen van het LOI mede bepalend voor het afstandsonderwijs. Dit rapport heeft betrekking op de tweedegraads lerarenopleidingen Duits, Frans en gezondheidszorg & welzijn. Daarbij zijn de generieke aspecten gemeenschappelijk en de vakspecifieke aspecten separaat beoordeeld en als zodanig herkenbaar in deze rapportage.

Beoogde eindkwalificaties

Vanaf september 2010 werkt LVO/BVE met een nieuw curriculum (bachelor 2010).

De kern van dit nieuwe curriculum is het 'Samen Opleiden'⁸. Inmiddels zijn er 13 opleidingsscholen ontstaan, waarmee LVO/BVE 40% van het curriculum van de lerarenopleidingen samen ontwikkelt, vormgeeft en uitvoert.

De eindkwalificaties van de opleidingen zijn, naar het oordeel van het auditpanel, helder geconcretiseerd. Zowel de beroepscompetenties opgesteld door de Stichting Beroepskwalificaties Leraren (SBL), Dublin Descriptoren, wet BIO, generieke- en vakkennisbasis als de niveaubeschrijvingen uit het Europees Referentiekader (ERK) zijn, voor zover van toepassing aan de orde. Internationalisering speelt bij de talenstudies een passende rol in de vorm van een buitenlandverblijf. Ten aanzien van het afstandleren werken de opleidingen Frans en Duits aan de structurele invulling van de internationalisering. Bij Gezondheidszorg & Welzijn wordt de component internationalisering vormgegeven door samenwerking met buitenlandse opleidingen, excursies in het tweede jaar en door gebruik te maken van internationale literatuur.

De visie op het leraarschap kent als een van de na te streven doelen de vorming van de docent tot een evenwichtige persoonlijkheid. Levensbeschouwelijke vorming is dan ook in het generieke gedeelte van de kennisbasis een onderdeel.

Het auditpanel is van oordeel dat de opleiding in de keuze voor Samen Opleiden op professionele wijze invulling geeft aan het leraren opleiden. Het auditpanel komt daarmee tot het oordeel 'voldoende' voor de opleidingen tot leraar voortgezet onderwijs van de tweede graad in Duits, Frans en Gezondheidszorg & Welzijn.

Onderwijsleeromgeving

Het Samen Opleiden draagt substantieel bij aan een goede en gemeenschappelijke onderwijsleeromgeving. Zowel de alumni als de docenten uit het vo-veld zijn hier positief over evenals over de contacten met de begeleiders vanuit de hogeschool. Daarbij is speciaal aandacht gegeven aan het afstandleren, waarbij de opleidingsschool niet altijd binnen de regio met vaste samenwerkingsafspraken valt en begeleidingsafspraken gemaakt worden met een andere lerarenopleiding. Ook dit wordt door de studenten als positief ervaren.

De relatie tussen de eindkwalificaties en de programma's is zichtbaar gemaakt in matrices en is voor studenten uitgelegd in studiewijzers. Het studieprogramma geeft studenten inzicht in de te behalen kwalificaties en hoe deze te realiseren gedurende de opleiding. Ook de talenvisie doeltaal=voertaal wordt op kwalitatief goed niveau in de praktijk gebracht. De kwaliteit van de docenten in de vorm van hun bevlogenheid, in- en externe contacten, mastergraad en leservaring is op ruim voldoende niveau.

Klaslokalen, studieruimten, mediatheek zijn representatief en onderwijsstimulerend.

---

⁸ Samen Opleiden: een student leert in de praktijk bij zgn. 'opleidingsscholen'

Studenten en docenten hebben toegang tot een ruime keuze aan databanken met literatuur. De opleidingsspecifieke voorzieningen in het lokaal voor G&W vallen tegen. Veel functionaliteit wordt gecombineerd in één lokaal, waardoor een rommelig geheel ontstaat. Binnen het auditpanel werd opgemerkt dat menig praktijklokaal in het voortgezet onderwijs beter is geoutilleerd. De opleidingen werken professioneel aan inhoud en kwaliteit. Het auditpanel herkent en waardeert dat. De 'nieuwe' intake zorgt voor een substantiële daling in de aanmelding en een even substantiële verbetering in de doorstroom. Een aantal verbeteringen verkeert echter nog in de implementatiefase en de uitwerking daarvan is nog niet geheel zichtbaar. Dat geldt in het bijzonder voor het afstandsleren. Het auditpanel kan daarom nog niet tot een oordeel 'goed' komen voor de drie opleidingen. Een oordeel 'voldoende' is voor de opleidingen tot leraar voortgezet onderwijs van de tweede graad in Duits, Frans en Gezondheidszorg & Welzijn echter zeker op zijn plaats.

Toetsing en gerealiseerde eindkwalificaties

De drie opleidingen beschikken, naar het oordeel van het auditpanel, over een adequaat systeem van toetsing. Dit is voor de studenten helder en inzichtelijk. Ook de nabespreking is systematisch ingebouwd. Het vier-ogen-principe, externe validaties, toetsmatrijzen, correctiemodellen, de rol van de toetscommissie en de inzage van een aantal toetsen en praktijkopdrachten, uit alles blijkt dat de opleidingen hierin een verbeteringslag gemaakt hebben. De examencommissie toont aan dat zij zicht houdt op de kwaliteit van het toetsen en beoordelen en dat zij een eigenstandige visie heeft op het gerealiseerde niveau. De examencommissie is op weg 'het wakende oog' (de borging van de kwaliteit volgens de nieuwe WHW 2010) van de opleiding te worden. Het toetsbeleid wordt door de docenten consequent en op deskundige wijze ten uitvoer gebracht. De formele borging van structuren is niet altijd even zichtbaar en helder. De rol van de examencommissie, in relatie met de toetscommissie, in relatie met de opleidingscommissie is daarvan een voorbeeld: In de gesprekken met het auditpanel bleek er in de perceptie van deze drie commissies nog enige overlap in taken en rollen. De geringe omvang van de opleidingen is hieraan mogelijk debet. Het auditpanel kwalificeert alle door het auditpanel beoordeelde einddossiers als voldoende of hoger op basis van de eindkwalificaties van de opleiding. De afgestudeerden functioneren op een voldoende niveau in de praktijk of vervolgopleiding. Dit betreft zowel het dagonderwijs als het afstandsleren. Het auditteam komt op grond van bovenstaande tot het oordeel 'voldoende' voor deze standaard, voor de opleidingen tot leraar voortgezet onderwijs van de tweede graad in Duits, Frans en Gezondheidszorg & Welzijn.

Algemene conclusie:

De opleidingen tot leraar voortgezet onderwijs van de tweede graad in Duits, Frans en Gezondheidszorg & Welzijn zijn degelijke opleidingen op hbo-bachelorniveau, gericht op zowel het vak als op het werkveld. Het auditpanel is positief over de drie opleidingen, af en toe meer dan positief over de gemaakte keuzes en uitwerkingen. Wat we zien is een weloverwogen en helder gestructureerde vernieuwing van het curriculum, dat is ingevoerd in 2010. Deze vernieuwing wordt door zowel studenten als docenten als positief ervaren. Onderdeel van deze vernieuwing is de gelijkschakeling van het dagonderwijs en het afstandsonderwijs. Een aantal vernieuwingen is nog niet geheel uitgekristalliseerd. Een aantal aspecten is zeer goed tot uitstekend vorm gegeven en wordt ook als zodanig gewaardeerd. Een aantal andere aspecten dient, door het nog niet volledig uitgekristalliseerd zijn, nog verder uitgewerkt en versterkt te worden.

Het auditteam komt daarom voor de opleidingen tot leraar voortgezet onderwijs van de tweede graad in Duits, Frans en Gezondheidszorg & Welzijn, zowel het dagonderwijs als voor het afstandsleren tot een eindoordeel 'voldoende'.

Den Haag, 22 november 2013

drs. G.J. Stoltenborg,
voorzitter

mr. J.A. Frederik,
secretaris

3. INLEIDING

De lerarenopleidingen Frans, Duits en Gezondheidszorg & Welzijn zijn sinds 2001 onderdeel van Hogeschool Windesheim. Zij maken deel uit van de resultaat verantwoordelijke eenheid lerarenopleiding voor Voortgezet Onderwijs, Beroepsonderwijs en Volwasseneneducatie (LVO/BVE). De (tweedegraads) lerarenopleidingen van Windesheim hebben zich twee jaar geleden, voor wat betreft afstandsonderwijs los gemaakt van het LOI. Tot die tijd waren de verwachtingen en eisen van het LOI mede bepalend voor het afstandsonderwijs.

Dit rapport heeft betrekking op de tweedegraads lerarenopleidingen Duits, Frans en Gezondheidszorg & Welzijn. Daarbij zijn de generieke aspecten gemeenschappelijk en de vakspecifieke aspecten separaat beoordeeld en als zodanig herkenbaar in deze rapportage. De studenten van deze drie voltijdopleidingen kunnen kiezen voor de varianten dagonderwijs of afstandsleren. Het studieprogramma is in beide varianten hetzelfde, maar de wijze waarop het programma wordt aangeboden verschilt. Het grootste verschil is het aantal fysieke contacturen en de leeftijd van de studenten. Het dagonderwijs heeft in het eerste jaar 13,5 contacturen tussen student en docent, terwijl in het afstandsleren er wekelijks digitaal contact is dat wordt aangevuld met ongeveer acht fysieke contactdagen per jaar met docenten en medestudenten. Het auditpanel geeft in zijn beoordeling expliciet aandacht aan het verschil tussen dagonderwijs en afstandsleren.

De drie opleidingen hebben sinds 2007 elk een instroom van 22 – 55 studenten per jaar. De instroom is in 2012 bij alle opleidingen gedaald omdat er in het voorjaar en in de zomer van 2012 voor het eerst systematisch aandacht is besteed aan de intakegesprekken met de potentiële studenten voor het afstandsleren. Door deze gesprekken wordt het voor de potentiële student duidelijker wat hij kan verwachten van de opleiding en welke inspanning hij moet leveren. De opleidingen Frans, Duits en Engels vormen met elkaar een resultaat verantwoordelijk team (RVT). De opleiding G&W vormt samen met natuurkunde, scheikunde en biologie ook een RVT. De docenten onderwijskunde vormen met elkaar een RVT.

LVO/BVE wordt geleid door een manager, die de eindverantwoordelijke is voor de opleidingen. Hij laat zich adviseren door de hogeschoolhoofddocenten en de teamleiders van de RVT's. Verder functioneren er binnen LVO/BVE vier commissies: de examencommissie, de toetscommissie, de opleidingscommissie en de curriculumcommissie. De leden van de examencommissie en de opleidingscommissie worden benoemd door de directeur van het domein Bewegen en Educatie, middels een mandaat van het College van Bestuur. De curriculumcommissie bestaat uit de hogeschoolhoofddocenten van LVO/BVE. De hogeschoolhoofddocenten hebben onder andere de inhoudelijke verantwoordelijkheid voor drie expertisegroepen: Samen Opleiden/Leerwerkstages (LWS); Samen Opleiden/Studieloopbaanbegeleiding (SLB) en Samen Opleiden/Onderzoek. Deze expertisegroepen bestaan uit vertegenwoordigers van de drie RVT's.

Vorige visitatie

De lerarenopleidingen Frans, Duits en G&W zijn in 2007 geaccrediteerd en op de zes onderwerpen positief gewaardeerd. Naar aanleiding van de rapportage hebben de opleidingen verbeterpunten benoemd :

- versterken van de toepasbaarheid van de kenmerkende beroepssituaties (KBS);
- optimaliseren van de flexibiliteit van het curriculum;
- verbeteren van de aansluiting tussen van de theorie op de praktijk;
- met voorrang invulling geven aan de onderzoekende houding van de student en het doen van praktijkonderzoek.

Deze punten kwamen ook naar voren uit een grootschalige evaluatie met studenten, docenten, schoolopleiders, directeuren en bestuurders in 2008.

Vanaf september 2010 werkt de afdeling LVO/BVE met een nieuw curriculum (bachelor 2010). De kern van het nieuwe curriculum bachelor 2010 is het zogenoemde 'Samen Opleiden'. Als opleidingsinstituut bouwt LVO/BVE sinds 2010 systematisch een netwerk op met een groot aantal partnerscholen. Een cluster van partnerscholen in het VO en LVO/BVE samen wordt een opleidingsschool genoemd. Inmiddels zijn er dertien opleidingsscholen ontstaan, waarmee LVO/BVE 40% van het curriculum van de lerarenopleidingen samen ontwikkelt, vormgeeft en uitvoert. Studenten wordt zodoende een zo realistisch mogelijke opleiding aangeboden, ontwikkeld door de lerarenopleiding en scholen die later het werkveld van de studenten zijn.

4. OORDELEN OP NIVEAU VAN DE STANDAARDEN

Beoogde eindkwalificaties

Standaard 1: De beoogde eindkwalificaties van de opleiding zijn wat inhoud, niveau en oriëntatie betreft geconcretiseerd en voldoen aan internationale eisen.

Toelichting NVAO: De beoogde eindkwalificaties passen wat betreft niveau (bachelor-master) en oriëntatie (hbo-wo) binnen het Nederlands kwalificatieraamwerk. Zij sluiten bovendien aan bij de actuele eisen die in internationaal perspectief vanuit het beroepenveld en het vakgebied worden gesteld aan de inhoud van de opleiding.

Bevindingen

De drie opleidingen beschrijven in hun visie hoe het beroep van leraar sterk in beweging is: de samenleving wordt complexer en de pedagogische basis die kinderen vanuit huis meekrijgen neemt af. Onderwijs wordt niet alleen gezien als middel om leerlingen op te laten groeien, zodat zij zelfstandig kunnen functioneren in de maatschappij, maar ook om de samenleving vorm te geven. Kernpunt hierin is de voorbeeldfunctie van docenten bij de ontwikkeling van jongeren op weg naar zelfstandigheid.

Generieke kennisbasis

De opleidingen tot leraar voortgezet onderwijs van de tweede graad in Duits, Frans en Gezondheidszorg & Welzijn, hierna aangehaald als 'de drie opleidingen', hebben zich volledig geconformeerd aan de eisen die landelijk zijn vastgesteld door de Stichting Beroepskwaliteit Leraren: de SBL competenties. Bij de drie opleidingen worden deze competenties actief gebruikt in het onderwijsprogramma en ze hebben daarvoor een Competentievenster opgesteld. De SBL competenties zijn mede gebaseerd op de internationaal vastgestelde Dublin Descriptoren die het bachelorniveau beschrijven. Dankzij de wet Beroepen in het Onderwijs (BIO, 2006) zijn de SBL competenties de concrete vertaling van de Dublin Descriptoren naar leraarspecifieke niveaueisen. De landelijke SBL competenties zijn getoetst aan de hbo-kwalificaties (Nederlands Kwalificatieraamwerk Hoger Onderwijs, 2008) en door de HBO-raad (nu de Vereniging Hogescholen) vastgesteld.

De lerarenopleidingen van Windesheim hebben op basis van deze waarborgen ten aanzien van de SBL competenties besloten dat de SBL competenties leidend zijn in het programma van de drie opleidingen. Binnen de opleidingen is de generieke kennisbasis geïnventariseerd en is gekeken naar de samenhang tussen het vakcurriculum en het generieke curriculum (onderwijskunde, drama en levensbeschouwing).

Vakkennisbasis

Voor de drie opleidingen zijn, naast de SBL competenties, ook algemene landelijke kenniseisen geformuleerd. De HBO-raad heeft deze generieke en vakkennisbases beoordeeld en vastgesteld (HBO-raad, 2011). Het onderhoud van deze kennisbases gebeurt door de respectievelijke landelijke vakoverleg groepen van Frans, Duits en G&W.

De vakoverleggroepen staan in nauwe verbinding met ADEF (landelijk platform Algemene Directeuren Educatieve Faculteiten), waar de manager van LVO/BVE deel van uitmaakt en ze rapporteren aan de HBO-raad.

In de kennisbasis van de drie opleidingen zijn de vak- en vakdidactische competenties waarover de student moet beschikken beschreven.

Internationale oriëntatie

Hogeschool Windesheim heeft het beroepsbeeld internationaal vergeleken tijdens het Benchmark project 'TraqBest', een samenwerking met Artevelde Hogeschool in Gent, België en William Patterson University, New Jersey, Verenigde Staten (2010-2013). De drie opleidingen komen hier gelijkwaardig uit tevoorschijn.

Wat opvalt is dat in de Nederlandse competentielijst de competentie 'interpersoonlijk competent' als eerste wordt genoemd en daarmee een prominente plaats heeft; de indicatoren die daarbij beschreven worden zijn op andere plekken binnen de competenties van de partnerinstituten ook terug te vinden.

De twee taalopleidingen hanteren naast de algemene doelen voor het leraarschap en de kennisbasis van de betreffende taal ook nog specifieke niveaubeschrijvingen uit het Common European Framework of Reference for languages (CEFR), ook wel aangeduid als Europees Referentie Kader (ERK). Voor de lerarenopleiding Frans dient de student aan het eind van de opleiding minimaal C1 niveau te hebben voor lezen, minimaal B2+ voor luisteren en spreken/gespreksvaardigheden en minimaal B2 voor schrijven.

Voor de lerarenopleiding Duits dient de student aan het einde van de opleiding minimaal op niveau C1 te zijn op alle gebieden: spreken, lezen, luisteren en schrijven.

De opleidingen Duits en Frans zoeken daarbij aansluiting bij het 'Europäisches Portfolio für Sprachlehrende in Ausbildung (EPOSA)'.

Het opleiden van beroepsbeoefenaars in het werkveld van gezondheidszorg en welzijn is in het buitenland anders georganiseerd en daarmee verschilt ook het opleiden van docenten voor het beroepsonderwijs. Voor zover bekend is er geen bestaande opleiding vergelijkbaar met de bachelor opleiding G&W, waarin kennis van vak en beroep worden gecombineerd met pedagogisch-(vak)didactische kennis, kennis over loopbaanbegeleiding en praktijkgericht onderzoek in het beroepsonderwijs en de belendende beroepspraktijk. De opleiding heeft wel een uitwisseling met de opleidingen docent bio-esthetiek en haartooi en docent voeding en verzorging in België.

Onderzoeksvaardigheid

Bij de vorige accreditatie werd geconstateerd dat de praktijkonderzoeken meer diepgang en theoretische onderbouwing behoeften. Om het beoogde eindniveau te realiseren en te borgen is daarom in het nieuwe curriculum bachelor 2010 een focus gelegd op de onderzoekende houding van de student en het doen van praktijkonderzoek. Lectoren, hogeschoolhoofddocenten en docenten van het domein Bewegen en Educatie formuleerden samen de kaders en stelden de zogenoemde 'Maatlat' op. In de leerlijn werkervaring – reflectie - onderzoek (WERO) verrichten studenten tijdens de leerwerkstage onderzoek naar een probleem uit hun eigen praktijk. Per leerjaar neemt de complexiteit van het onderzoek toe en werkt de student in toenemende mate zelfstandiger aan onderzoek.

Wel merkt het auditpanel op dat de drie opleidingen als doelstelling hebben om een kritische onderzoekende houding te ontwikkelen bij de student. Dat daarbij de afronding van het onderzoeksdeel beperkt blijft tot de 6 EC die een student krijgt voor het LIO-onderzoek wordt door het panel als aan de magere kant ervaren.

Samen Opleiden

Met 'Samen Opleiden' zetten de opleidingen in op de wisselwerking tussen theorie en praktijk (in alle leerlijnen). Samen met het werkveld wil LVO/BVE docenten opleiden die het werkveld nodig heeft en die goed onderwijs kunnen bieden. Daarbij is sprake van een gezamenlijke verantwoordelijkheid voor de vormgeving van het curriculum.

Met Samen Opleiden heeft de student tijdens alle leerjaren intensief contact met het werkveld via het uitvoeren van leerwerkstages en leerwerktaken. Dit is een 'driehoeksrelatie' tussen leraar-in-opleiding (student), school en instituut, die samen eigenaar zijn van het proces van Samen Opleiden.

Het succes van Samen Opleiden wordt voor een deel bepaald door de kwaliteit van schoolopleiders en vakcoaches van de partnerscholen.

Weging en Oordeel: voldoende

De beoogde eindkwalificaties van de opleiding zijn gebaseerd op de landelijk vastgestelde generieke en vakspecifieke competenties. Naar het oordeel van het auditpanel is dit helder geconcretiseerd. Zowel SBL, Dublin Descriptoren, wet BIO, generieke- en vakkennisbasis als ERK zijn voor zover van toepassing aan de orde. Internationalisering speelt bij de talenstudies een passende rol in de vorm van een buitenlandverblijf. Bij Gezondheid & Welzijn wordt de component vormgegeven middels samenwerking met buitenlandse opleidingen.

Het auditpanel is van oordeel dat de opleiding, zowel voor het dagonderwijs als voor het afstandsleren, mede door de keuze voor Samen Opleiden op professionele wijze leraren opleidt. Het auditpanel komt daarmee tot het oordeel 'voldoende' voor de opleidingen tot leraar voortgezet onderwijs van de tweede graad in Duits, Frans en Gezondheidszorg & Welzijn.

Onderwijsleeromgeving

Standaard 2: Het programma, het personeel en de opleidingsspecifieke voorzieningen maken het voor de instromende studenten mogelijk de beoogde eindkwalificaties te realiseren.

Toelichting NVAO: De inhoud en vormgeving van het programma stellen de toegelaten studenten in staat de beoogde eindkwalificaties te bereiken. De kwaliteit van het personeel en van de opleidingsspecifieke voorzieningen is daarbij essentieel. Programma, personeel en voorzieningen vormen een voor studenten samenhangende onderwijsleeromgeving.

Bevindingen

Inhoud en vormgeving

Uitgangspunt voor de drie opleidingen is om een kritische onderzoekende houding te ontwikkelen bij de student. Door de drie opleidingen wordt daarbij gebruik gemaakt van de landelijke kennisbasis (SBL-competenties en vakken) waarbij deze, naar het oordeel van het auditpanel goed en systematisch is doorvertaald naar het curriculum.

De drie opleidingen bieden een vierjarig programma dat opgedeeld is in een majordeel (=180 EC) en een minor gedeelte (= 2x30 EC). De studenten zijn verplicht om één minor te volgen die aansluit bij de competenties van de opleiding (= verdiepende minor). Deze wordt aangeboden in leerjaar twee. De andere minor is vrij te kiezen in leerjaar drie. Een studiejaar is opgebouwd uit twee semesters en elk semester bestaat uit twee perioden. Elke periode kent een studielast van (ongeveer) 15 EC.

Om de wisselwerking theorie – praktijk te optimaliseren, hebben de drie opleidingen gekozen voor het Samen Opleiden. De lerarenopleidingen van Hogeschool Windesheim zijn in dit project de samenwerking aangegaan met een aantal vo-scholen om gezamenlijk de lerarenopleidingen vorm te geven. Het 'Samen Opleiden' zet in op een sterke wisselwerking tussen theorie en praktijk (in alle leerlijnen). Door samen met het werkveld op te leiden wil LVO/BVE docenten opleiden die het werkveld nodig heeft en die goed onderwijs kunnen bieden. Er is sprake van een gezamenlijke verantwoordelijkheid voor de vormgeving van het gehele curriculum. Een belangrijk doel is daarbij om de kwaliteit van de leerwerkomgeving voor de student en de kwaliteit van schoolopleiders en vakcoaches van de partnerscholen te verbeteren en te borgen.

Het auditpanel constateert naar tevredenheid dat inmiddels een groot deel van de schoolopleiders en vakcoaches is getraind in begeleidingsvaardigheden. Verder volgen ze onder meer trainingen op het gebied van studieloopbaanbegeleiding (SLB). Ook zijn er inmiddels binnen elk partnerschap bij de Stichting Registratie Lerarenopleiders (SRLo) geregistreerde schoolopleiders.

Het Samen Opleiden biedt in de vorm van leerwerkstages, praktijkopdrachten, de onderzoeksvraag uit de praktijk en de gemeenschappelijke begeleiding eveneens voldoende houvast.

Het programma is zo ingericht dat de studenten aan kunnen tonen dat zij over de kennis beschikken, zoals beschreven in de landelijke kennisbasis. In elke onderwijseenheid is er een verantwoording van de kennisbasis. Dit is zichtbaar gemaakt door bij de drie opleidingen te werken met een vast en herkenbaar format. In de beschrijving van de stage onderdelen is een directe verwijzing naar de SBL competenties opgenomen. De beschrijvingen inclusief literatuur, toetsmodel en programma van de onderwijseenheid is voor de student te vinden op het Windesheim netwerk Sharenet.

Vrije keuzeruimte

Het auditpanel is zeer positief over de keuzes die een student binnen het programma kan maken om persoonlijke voorkeur en interesse vorm te geven. De student kan dit in de eerste plaats door de invulling van de leerwerkopdrachten en de keuze binnen het onderzoek. Daarnaast zijn er twee momenten waarop de student in een minor keuzeruimte heeft. Voor Frans en Duits is de opleidingsminor in het tweede jaar ingevuld met een verblijf in een Frans-/Duitstalig land met de onderdompeling in de andere cultuur. Daarnaast zitten er in het studieprogramma in de tweede helft van het derde jaar vrije minors. Vrije minors die door het domein worden aangeboden zijn:

- Communicatie
- Cultuureducatie
- Drama en theater
- Internationalisering
- Leerlingenzorg
- MTO/TTO (meertalig / tweetalig onderwijs)
- Onderwijskundig Leiderschap
- Social Green, duurzaamheid in educatie en organisatie
- Zingeving voor professionals

Het auditpanel zag een breed scala aan invullingen van minors voorbij komen. Studenten Frans die van de mogelijkheid gebruik maken om een Comenius taalassistentenschap op een Franse/Franstalige school te doen. Ook studenten G&W die een minor volgen in Suriname en Curaçao. Behalve het in kaart brengen van het onderwijs aldaar hebben zij ook een bijdrage geleverd aan onderwijsontwerp en hebben zij ook zorginstellingen bezocht, zoals een aidskliniek voor kinderen.

Door een samenwerkingsverband tussen een aantal hogescholen en universiteiten is het ook mogelijk om bij andere instellingen voor hoger onderwijs een keuzeminor te volgen.

Binnen de opleidingen Duits en Frans kan een pre-Mastertraject worden afgelegd. Hierdoor bereidt de student zich alvast voor op een masterstudie aan een universiteit.

In de vrije minor kunnen studenten G&W zich verdiepen in de beroepsthema's zorg, welzijn, dienstverlening of onderwijs. Dit kan variëren van een minor verslavingskunde, een minor facilitaire dienst, een minor leiderschap, een minor onderwijszorg tot een minor geestelijke gezondheidszorg.

De student is volledig vrij om 30 EC aan studiepunten te in te vullen. De keuze aan onderwijseenheden moet vooraf goedgekeurd zijn door de studieloopbaanbegeleider en daarna door de examencommissie VO/BVE.

Didactiek

De opleiding heeft met de vernieuwing van het curriculum in 2010 de nadruk gelegd op de didactiek van het beroepsonderwijs. In dit curriculum is een vakdidactische lijn uitgezet, gebaseerd op de landelijke kennisbasis (2009). In de afzonderlijke onderwijseenheden die betrekking hebben op vakdidactiek leert de student specifieke vormen van didactiek toe te passen die relevant zijn in het vmbo en mbo zoals werkpleksimulatie en competentiegericht opleiden.

De student moet daarvoor niet alleen beschikken over kennis van het vak, didactiek en pedagogiek, maar ook over een scala aan beroepsvaardigheden. Doordat de student een modelfunctie vervult voor leerlingen moet hij gemotiveerd zijn en zichzelf ontwikkelen tot een evenwichtige persoonlijkheid. Dit kan niet los gezien worden van de identiteit van de student. Vanuit onderwijskundig oogpunt ligt de nadruk op een actieve leerhouding. Niet alleen om kennis te verwerven, maar ook om de 'gebruikswaarde' van die kennis te identificeren, zodat het als gereedschap kan worden ingezet. Implicatie voor de opleiding: intentioneel leren begint met willen weten. Daarom staat de ontwikkeling van een onderzoekende houding centraal. In de gesprekken met de studenten en de alumni wordt met name bij Frans en Duits het uitgangspunt doeltaal = voertaal als een sterk punt ervaren. In de gesprekken met de docenten bleek eveneens een heldere en gedragen didactische visie, die gericht is op samenwerking met het werkveld en die systematisch is geoperationaliseerd.

Afstandsleren

Met het beëindigen van de relatie met het LOI hebben de drie opleidingen ervoor gekozen om het afstandsleren opnieuw in te richten. Daarbij is gebruik gemaakt van het internationaal gevalideerde model van de "Asynchrone Lerende Netwerken".

De drie opleidingen zetten daarbij in op:

- voorlichting, intake en een starttraject waar afstandsleren wordt geleerd;
- onderwijsstructuur vergelijkbaar met het dagonderwijs, met een strak rooster; deadlines, bindend studieadvies en overzichtelijke modules;
- interactie met medestudenten;
- interactie met de docent;
- efficiënt vormgegeven leermaterialen speciaal ontwikkeld voor afstandsleren.

Het afstandsonderwijs krijgt groepsgewijs en volgens een strak rooster vorm met behulp van een speciaal daarvoor ingerichte elektronische leeromgeving. In de modules worden per week thema's uit het vakgebied aangeboden door middel van literatuur en waar mogelijk, door middel van multimediale leerobjecten. Interactie met docenten en medestudenten vindt voornamelijk plaats binnen de elektronische leeromgeving. De hoeveelheid e-mail wordt zo beperkt mogelijk gehouden. Contactdagen worden ingericht als de leerstof dat vergt.

Het auditpanel is positief over deze werkwijze. Evaluaties en inzicht in uitvalpercentages zouden de werkwijze kunnen onderbouwen, maar zijn nog nauwelijks beschikbaar. Het panel betreurt dat.

Uit de gesprekken en uit de door de opleiding beschikbaar gestelde documenten wordt het het auditpanel duidelijk dat er geen verschil bestaat tussen de dagopleiding en de afstandsopleiding als het gaat om bijvoorbeeld toetscriteria, de kwaliteit van het onderwijs en de borging van het niveau. Ook het werkveld kijkt positief aan tegen deze vorm van studeren.

De overgang van een losse module structuur (tijdens de samenwerking met de LOI) naar een veel strakkere structuur (opdrachten per week), lijkt zijn vruchten af te werpen. Docenten zijn hier positief over. Het vermoeden bestaat dat hiermee een andere studentenpopulatie getrokken wordt. Het valt op dat er bij de drie opleidingen openheid is om ook op dit vlak kritisch naar zichzelf te kijken en eventueel bij te stellen. Ook is het goed dat de hogeschool andere hogescholen bereid gevonden heeft om de praktijkcomponent van de afstandsstudenten buiten de regio te behartigen.

In de kritische reflectie van de opleiding wordt aangegeven dat de intake bij afstandsleren erg belangrijk is. Hierbij wordt ook aangegeven dat er sprake is van een 'starttraject om te leren afstandsleren'.

Voor de afstandstudenten van de beide taalopleidingen die dit schooljaar gestart zijn, is het verplicht om minimaal 30 dagen bezig te zijn met Franse/Duitse taal in een doeltaalomgeving. Deze studenten gaven aan dat voor hen nog niet duidelijk is hoe zij deze 30 dagen vorm kunnen geven. Dit is een groot verschil met de dagstudenten die wel vier maanden in het buitenland verblijven.

Het auditpanel heeft hier in verschillende gesprekken op doorgevraagd, waarbij bleek dat ook de docenten dit nog als een nader uit te werken invulling zien. Wel bleek uit deze gesprekken dat het hier veelal gaat om studenten die de doeltaal goed beheersen, doordat zij 'native speaker' zijn of langdurig in Frans/Duitstalige gebieden hebben geleefd. De dertig dagen eis is onder meer gericht op het inzicht krijgen in het Franse of Duitse schoolsysteem. Het panel zal in de aanbevelingen hier nader aandacht voor vragen.

Opleiden van leraren Frans en Duits

Het programma voor Frans en Duits is er op gericht om op een didactisch onderbouwde manier leerlingen enthousiast te maken voor het gebruik van een vreemde taal. Daarbij staat de beginnende docent open voor andere culturen en ervaringen en maakt leerlingen vertrouwd met de Frans-/Duitstalige wereld. Tijdens de opleiding tot startbekwame docent is de voertaal vanzelfsprekend Frans/Duits, zodat de studenten voldoende toegerust worden om dit uitgangspunt ook te gebruiken in hun toekomstige werk als leerkracht.

Duits

Een studieverblijf aan een hogeschool of universiteit in een Duitstalig land maakt deel uit van de opleidingsminor. De onderdompeling in de andere cultuur en het intensieve contact tijdens studieactiviteiten, maar ook schoolbezoek, dragen bij aan de verdere ontwikkeling van studenten op alle gebieden die voor leraren Duits van belang zijn.

Frans

Als deel van de opleidingsminor in jaar 2 verblijft de student in een Franstalig land. De onderdompeling in de andere cultuur en het intensieve contact met Franstaligen tijdens studie/werkactiviteiten, maar ook een mogelijk schoolbezoek, dragen bij aan de ontwikkeling van de student op alle gebieden die voor een leraar Frans van belang zijn. De opdrachten die verbonden zijn met het buitenlandverblijf dragen bij aan het bereiken van de doelstellingen met betrekking tot Internationalisering. Zo leren de studenten bijvoorbeeld communiceren in een internationale context, ze maken kennis met het Franse onderwijssysteem en ze leren hoe zij als docent kunnen functioneren in een multiculturele wereld.

Het auditpanel tekent daarbij aan dat de actieve taalverwerving van het dagonderwijs systematisch wordt getoetst en is geborgd. Het uitgangspunt voor de taalverwerving van de studenten betrokken bij het afstandslernen is gelijke wijze getoetst en geborgd. Dit wordt vooral vormgegeven via de digitale media. Tijdens de audit bleek dat deze vormgeving voor een deel nog in een ontwerpfase verkeert. Het auditpanel betreurt dat.

Opleiden van leraren G&W

Het vo en het mbo (de beroepsgerichte vakken in het vo en mbo) hebben een drievoudige kwalificatieopdracht: beroepskwalificering, doorstroom kwalificering en leer- en burgerschapskwalificering. Ook G&W bereidt studenten voor op deze opdracht. De onderbouw van het voortgezet onderwijs heeft daarbij een 'funderend' karakter. G&W legt hier de nadruk op de persoonlijke verzorging: kennis van gezond gedrag, het aanleren van sociale vaardigheden, zorgen voor jezelf en zorgen voor anderen. In de bovenbouw van het vmbo en nog meer in het mbo ligt de focus op beroepskeuze en het ontwikkelen van beroepscompetenties. Daarbij hebben docenten G&W een actieve rol in gezondheidskundige, sociale en morele gedragsontwikkeling bij jongeren: een voortrekkersrol die verder reikt dan de omgeving van het klaslokaal. Tot slot verwacht de opleiding dat de student op mesoniveau bijdraagt aan beleidsvorming rond de gezonde school.

Instroom

De drie opleidingen hebben sinds 2007 elk een instroom van 22 – 55 studenten per jaar. De instroom is in 2012 bij alle opleidingen gedaald omdat er in het voorjaar en in de zomer van 2012 voor het eerst systematisch aandacht is besteed aan de intake van de potentiële studenten voor het afstandslernen. Door deze intake wordt het voor de potentiële student duidelijker wat hij kan verwachten van de opleiding en welke inspanning hij moet leveren. Uit de gesprekken met studenten tijdens de audit bleek dat de opleiding heeft ingezet op een aanvulling van de BSA met adviserende studieadviezen in oktober (2013) en januari (2014). Het auditpanel onderschrijft deze versterking van de studiebegeleiding, maar kan, door het recente karakter van deze wijziging nog niet zien of deze aanvulling ook het gewenste resultaat heeft. Het auditpanel ziet daarbij de focus op inhoud en kwaliteit van vak en werkveld als een sterke verbetering. De 'nieuwe' intake heeft zorg gedragen voor een substantiële daling in het aantal aanmeldingen, voor zover nu reeds zichtbaar, een even substantiële verbetering in de doorstroom.

Personeel

Het auditpanel heeft op basis van de cv's en de gesprekken met de docenten geconstateerd, dat het personeel voldoende gekwalificeerd is voor de inhoudelijke, onderwijskundige en organisatorische realisatie van het programma. De drie opleidingsteams zijn relatief kleine en enthousiaste teams. De teams bestonden ten tijde van de audit bij Duits uit vijf docenten, bij Frans ook uit vijf docenten en bij G&W uit zes docenten.

De werkdruk lijkt hoog, mede omdat de teams alle beoogde veranderingen met het kleine aantal mensen moet uitvoeren en het onderwijs aan de studenten intussen gewoon 'doorloopt'. Dit wordt in de gesprekken aangegeven als 'aanvaardbaar hoog'. Deze vakdocenten werken in de opleiding samen met enkele onderwijskundigen en een aantal specialistische docenten (drama, levensbeschouwing en Nederlands).

Alle docenten van de drie opleidingen houden hun kennis up-to-date door stagebegeleiding, het bijhouden van recente literatuur, het volgen van studiedagen en congressen, deelname aan vakkringen in het kader van Samen Opleiden en door het uitvoeren van contractactiviteiten.

Duits

Twee leden van de vakgroep zijn bij de SRLo geregistreerd als lerarenopleider. Twee anderen ronden de registratieprocedure in 2013 af. Alle docenten hebben een mastergraad Germanistiek of Deutsch als Fremdsprache. Eén docent heeft daarnaast een master onderwijskunde. Intern zijn deze docenten actief in commissies en werkgroepen (o.a. onderzoek, toetsing, ICT, GOC) en kenniskringen (Pedagogische opdracht, Passend onderwijs). Drie docenten zijn gecertificeerd zij-instroomassessor. Allen zijn gecertificeerd SLB-docent. De vakgroep Duits is vertegenwoordigd in de redactie die de landelijke kennisbasistoets in het kader van het project '10 voor de Leraar' ontwikkelt. De vakgroep is actief in het netwerk Duits: bestuurslid van de Vereniging van Lerarenopleiders Duits en jurylid voor de scriptieprijs voor studenten van tweedegraads-opleidingen.

Frans

Drie docenten Frans zijn SRLo geregistreerd als lerarenopleider. Vier docenten zijn officieel examinator van de internationaal erkende DELF/DALF taalvaardigheidsexamens Frans. Alle leden van de vakgroep hebben een master in de Franse taal en letterkunde. Eén docent maakt deel uit van het Platform Moderne Vreemde Talen (MVT) voor eerste- en tweedegraads lerarenopleiders en maakt ook deel uit van de landelijke toets redactie Frans van het project '10 voor de Leraar'. De docenten Frans zijn actief via de vergaderingen van de Vereniging voor Lerarenopleiders Frans (VLOF) en/of door deelname aan het Landelijk vakoverleg Frans. Twee docenten verzorgen ook contractactiviteiten voor MVT-docenten. Drie docenten hebben een voortrekkersrol met betrekking tot het implementeren van de nieuwe ELO voor afstandslernen. Zij hebben hiervoor scholing gevolgd. Twee docenten hebben een belangrijke rol gespeeld in projecten die de implementatie van de kennisbasis Frans als onderwerp hadden (Leesvaardigheid en Kennis van cultuur en samenleving). Eén docent maakt deel uit van een landelijke werkgroep die een hbo-master Frans aan het ontwikkelen is als afstandslernenvariant.

G&W

Vier leden van de vakgroep G&W zijn SRLo geregistreerd en één docent is bezig met het registratietraject. Vijf docenten hebben een mastergraad en één docent is bezig met een masteropleiding. Eén docent, die functioneert als redactievoorzitter van de landelijke toetsredactie, heeft daarom ook scholing rondom toetsing gedaan. Twee docenten hebben een voortrekkers rol met betrekking tot het implementeren van de nieuwe ELO voor afstandslernen. Zij hebben daarvoor ook extra scholing gevolgd. Eén docent werkt aan een promotieonderzoek bij het Onderzoekscentrum Preventie van overgewicht Zwolle, een samenwerkingsverband van Windesheim en de Vrije Universiteit Amsterdam. Deze docent is daarnaast projectleider van de werkgroep die de professionele educatieve master ontwikkelt. Met haar onderzoeksexpertise ondersteunt zij docenten bij de borging van de kwaliteit van de afstudeeronderzoeken.

Eén docent is gecertificeerd assessmentstrainer en gecertificeerd INK auditor. Twee docenten zijn gecertificeerd EVC- en opleidingsassessor. Eén docent maakt onderdeel uit van de examencommissie en de toetscommissie van LVO/BVE.

Binnen de docententeams wordt goed met elkaar samengewerkt. De docenten zijn vakbekwaam en zij blijven op de hoogte door het volgen van extra opleidingen, studiedagen, congressen en cursussen. De docenten hebben passie voor hun vak en hebben veel over voor hun studenten. Bijna alle docenten hebben neventaken. Er wordt aangegeven dat de werkdruk soms erg hoog is, mede door het groot aantal toetsmomenten. Naar aanleiding van een interne audit, is het aantal toetsmomenten verminderd. Het auditpanel is onder de indruk van deze actieve participatie bij ontwikkelingen in hun vakgebieden en het daaraan gerelateerde onderwijs.

Voorzieningen

Het auditpanel is van oordeel dat de materiële omgeving voldoet aan de algemene onderwijsseisen. De onderwijsactiviteiten vinden plaats in gebouwen en lokalen die voldoen aan eisen met betrekking tot het verzorgen van onderwijs. Naast vaklokalen beschikken de opleidingen over kleine ruimtes voor intervisie en begeleiding en over spreekkamers. Studielandschappen bieden de mogelijkheid om alleen of in groepjes te studeren en om intranet en internet te gebruiken. Lokalen en studielandschappen zijn gesitueerd in de omgeving van de werkruimtes van de docenten. Hierdoor zijn de docenten goed te bereiken voor studenten.

De rondleiding en de lesbezoeken gaven het auditpanel een goede indruk van de dagelijkse onderwijsvoorzieningen van de drie opleidingen. Klaslokalen, studieruimten, taallabs, mediatheek waren representatief en onderwijsstimulerend. Studenten en docenten hebben toegang tot een ruime keuze aan databanken met (vak)literatuur.

De opleidingsspecifieke voorzieningen voor G&W (het vaklokaal) leek aan de magere kant. In een van de lokalen was een aantal specifieke voorzieningen samengevoegd, waardoor het geheel een rommelige en weinig professionele indruk maakt. Ook tijdens het gesprek met de studenten G&W gaven zij aan dat, als zij iets zouden mogen verbeteren, het vaklokaal hoog op de prioriteitenlijst terecht zou komen.

Studenten

Studenten zijn enthousiast over hun opleiding en vinden de docenten professioneel. Zij ervaren het niveau als goed en het geleerde sluit aan op de beroepspraktijk. Studenten geven aan dat er regelmatig geëvalueerd wordt. Voor de opleiding G&W is dit niet verplicht, bij Duits en Frans wordt dit gedaan aan het einde van iedere module. Studenten geven aan dat zij gehoord worden en ook veranderen er zaken die zij verbeterd willen zien.

De studiebelasting wordt wisselend ervaren, zowel binnen de dagopleiding als bij het afstandsleren. Vooral het eerste studiejaar wordt als 'zwaar' beoordeeld. Op de vragen van het auditpanel of dit onderwerp ook in de gesprekken met de opleiding ter sprake is gebracht werd aangegeven dat dit was gebeurd en dat er een duidelijke eerste stap is gezet door het aantal toetsonderdelen te beperken.

Ook oud-studenten kijken met veel plezier terug op hun opleiding. Zij geven aan dat de opleiding die zij genoten hebben goed aansluit op de beroepspraktijk.

Lopende vernieuwingen

Uit de gesprekken met studenten en docenten tijdens de bleek dat er een aantal vernieuwingen en verbeteringen kortgeleden is ingezet. Nieuwe plannen die afgelopen jaar gestart zijn of komend jaar gerealiseerd moeten gaan worden:

- Naast bindend studie advies in juni nu ook een adviserend studieadvies in oktober (2013) en januari (2014).
- Vier-ogen principe bij het maken van toetsen / 2e beoordelaar (sinds jan. 2013).
- Nieuwe afstandsleren (sinds september 2013).
- Start onderzoeksgroepen onder leiding van onderzoeker (sinds september 2013).

Weging en Oordeel: voldoende

Het Samen Opleiden biedt de drie opleidingen een goede gemeenschappelijke onderwijsleeromgeving. Zowel de alumni als de docenten uit het vo-velld zijn hierover positief evenals over de contacten met de begeleiders vanuit de hogeschool. Het afstandsleren is aangepast en wordt door de studenten als positief ervaren.

De opleidingen voldoen aan de landelijke eindkwalificaties en sluiten aan bij de actuele behoefte van het werkveld. Het studieprogramma geeft studenten inzicht in de te behalen kwalificaties en hoe deze te realiseren gedurende de opleiding.

De talenvisie doeltaal=voertaal wordt op kwalitatief goed niveau in de praktijk gebracht. De kwaliteit van de docenten in de vorm van hun bevoegdheid, in- en externe contacten, mastergraad en leservaring was op ruim voldoende niveau.

Klaslokalen, studieruimten, taallabs en mediatheek zijn representatief en onderwijsstimulerend. Studenten en docenten hebben toegang tot een ruime keuze aan databanken. De onderwijs specifieke onderwijsvoorzieningen in het lokaal voor G&W vielen tegen.

Omdat een aantal verbeteringen nog in de implementatiefase verkeert en de uitwerking daarvan nog niet geheel zichtbaar was ten tijde van de audit, komt het auditpanel op dit moment nog niet tot een oordeel 'goed' voor de drie opleidingen. Een oordeel 'voldoende' is voor de opleidingen tot leraar voortgezet onderwijs van de tweede graad in Duits, Frans en Gezondheidszorg & Welzijn echter zeker op zijn plaats.

Het auditteam heeft vertrouwen in de door de drie opleidingen ingeslagen weg. De drie opleidingen hebben voor de realisatie van hun plannen met het huidige docententeams ook de geschikte mensen in huis.

Toetsing en gerealiseerde eindkwalificaties

Standaard 3: De opleiding beschikt over een adequaat systeem van toetsing en toont aan dat de beoogde eindkwalificaties worden gerealiseerd.

Toelichting NVAO: Het gerealiseerde niveau blijkt uit de tussentijdse en afsluitende toetsen, de afstudeerwerken en de wijze waarop afgestudeerden in de praktijk of in een vervolgopleiding functioneren. De toetsen en de beoordeling zijn valide, betrouwbaar en voor studenten inzichtelijk.

Bevindingen

Het auditpanel constateert dat de drie opleidingen een Opleidings- en Toetskader hanteren, inclusief een Toetsbeleidsplan, geoperationaliseerd in de Onderwijs- en Examenregeling (OER). Hiermee wordt per studiejaar geborgd dat de vereiste competenties ook daadwerkelijk worden getoetst. De drie opleidingen hebben een leer- en toetsplan en alle toetsen voldoen aan de kwaliteitseisen voor validiteit, objectiviteit en betrouwbaarheid. De opleidingen werken het toetskader uit en verwachten uiterlijk zomer 2015, voor iedere toets een plan en/of matrijs vastgelegd te hebben. Het auditpanel waardeert de aanpak. Uit de gesprekken is bovendien gebleken dat de betrokken docenten uitgaan van een kortere doorlooptijd voor het produceren van toetsmatrijzen.

Deze systematiek maakt voor de student transparant wat er wanneer getoetst wordt, hoe er getoetst wordt en hoe er beoordeeld wordt. De student heeft ook altijd de mogelijkheid om de toets achteraf in te zien. Elk tentamen wordt minimaal twee keer per jaar aangeboden.

Systeem van toetsen en beoordelen

Het systeem van toetsing en beoordeling sluit aan op de opleidingen. De *beroepsvoorbereidende* modules worden gevarieerd getoetst: drama modules worden afgesloten met een individuele presentatie met publiek en beoordeling, levensbeschouwelijke modules worden afgesloten met een tentamen, een individueel werkstuk en een leerwerktaak en de onderwijskundige modules worden getoetst met een schriftelijk/mondeling tentamen, werkstuk, leerwerktaak en dossier.

De *WERO leerlijn* (Werkervaring, Reflectie en Onderzoek) is concentrisch opgebouwd uit de leerwerkstages (LWS), het onderzoek en studieloopbaanbegeleiding. De stages worden op de partnerscholen beoordeeld (door een instituutsbegeleider van Windesheim in samenspraak met de begeleiders vanuit de scholen zoals de vakcoach en de schoolopleider).

Tenslotte de *SLB lijn*, welke wordt getoetst door een door de student samengesteld portfolio te beoordelen, aangevuld met in jaar vier de eindopdracht.

Daarnaast is er sinds 2010 de onderzoeksleerlijn in het curriculum. Deze wordt afgesloten in het vierde jaar in het Afstudeeronderzoek.

Competentiegerichte toetsing

De toetsing van de opleidingsspecifieke leerlijn bij Duits en Frans kent een geleidelijke opbouw van met name kennis- en vaardigheidstoetsen stapsgewijs naar een competentiegerichte toetsing in de hoofdfase. Bij de stage krijgt de student begeleiding door een taaldocent van Windesheim en een taaldocent van de vo school. Deze beoordelen de variatie aan werkvormen, lesopbouw en het gebruik van de doeltaal als voertaal in de les.

Frans

De toetsing taalvaardigheid van de student is aan het einde van de opleiding op minimaal C1 niveau voor lezen en op B2+ voor luisteren en spreken/gespreksvaardigheid en voor schrijven B2 niveau. Bij de vaststelling van het niveau worden de toetsen van het DELF, ontwikkeld door het CIEP (Centre Internationale d' etudes Pedagogiques) als instrument gebruikt. De overige niveautoetsen zijn door de vakgroep ontwikkeld, uitgaande van de descriptoren en domeinen van het Europees Referentie Kader (ERK).

Duits

Bij Duits is taalvaardigheidsniveau C1 (ERK-niveau) de norm. Deze toetsing maakt gebruik van internationaal taalvaardigheidstoetsen: de B2- en C1-Prüfung van het Goethe Instituut (GI). Het gebruik van de doeltaal als voertaal in de klas wordt getoetst door een mede door docenten van de opleiding Duits ontwikkelde toets. Het initiatief hiervoor is in de Vereniging van Lerarenopleiders Duits genomen en draagt bij aan eenduidigheid van het niveau.

Examencommissie

Er is een centrale examencommissie die, conform de WHW, de realisatie van het vereiste niveau borgt. De taken en verantwoordelijkheden van de examencommissie zijn beschreven in de OER en de studiegidsen. LVO/BVE heeft een gezamenlijke examencommissie voor de twaalf tweedegraads lerarenopleidingen van Windesheim en derhalve ook voor de drie opleidingen die hier worden beoordeeld.

De examencommissie heeft een aantal taken gedelegeerd aan de toetscommissie.

De toetscommissie heeft daarbij als taak het:

- a. ondersteunen en implementeren van een toetsplan per opleiding;
- b. bewaken dat het toetsplan in het opleidingsontwikkelplan is opgenomen;
- c. ondersteunen bij ontwikkelen van toetsmatrijzen;
- d. controleren of elke toetsvorm per onderwijseenheid een toetsmatrijs heeft;
- e. stimuleren van de evaluatie op toetsing met de opleiding;
- f. analyseren van de resultaten van toetsen;
- g. toezien op naleving inijk- en feedback procedures;
- h. controleren van de kwaliteit van de logistiek en organisatie van het toetsen.

Om het niveau van de eindwerkstukken te borgen, maken de drie opleidingen gebruik van externe deskundigen die een analyse maken van het bachelorniveau. Daarnaast wordt er ook aandacht besteed aan de interne afstemming van de examinatoren via: validatiebijeenkomsten, intervisie en scholing.

Vanaf 2007 is door de opleidingen geïnvesteerd in een systematisch onderbouwd toetsstelsel met leerdoelen, toetsmatrijzen en een toetsmatrix. De afgelopen jaren hebben de opleidingen het 'vier- ogen principe' ingezet op opleidingsniveau. Door de inzet van twee examinatoren, waaronder een onafhankelijke (niet begeleidende) examiner, worden eindwerkstukken objectiever beoordeeld.

Pas recent (januari 2013) zijn deze versterkingen van de kwaliteitsborging, zoals het vier-ogen principe bij het maken van toetsen en het werken met de tweede beoordelaar voor de drie opleidingen ingevoerd.

De examencommissie opereert onafhankelijker van het management en is aangevuld met inmiddels vier externe leden. Er is veel tijd besteed aan het proces van valideren van de eindproducten.

De beschrijvingen van de onderwijseenheden en de toetsmatrijzen dragen bij aan de verantwoording van de toetsen en het informeren van de student over de inhoud, doelen, toetsvorm, taxonomie en cesuur. In het opleidingsontwikkelplan zijn de doelen opgenomen met betrekking tot het 'vier- ogen principe', dat wil zeggen dat de toets voordat deze is afgenomen door een collega op betrouwbaarheid en validiteit is gecheckt. Alle docenten hebben in 2013 de basiscursus 'toetsing' gevolgd.

Bereikte eindniveau

Het bereikte niveau is door het auditpanel op drie manieren onderzocht. In de eerste plaats de afstudeerdossiers die de drie opleidingen, na selectie door het auditpanel, beschikbaar heeft gesteld. Deze dossiers bestonden veelal uit een stageverslag van de LIO-stage, het LIO onderzoeksverslag en een afstudeerwerkstuk (meesterstuk). De auditoren tezamen hebben per opleiding tien geselecteerde afstudeerdossiers bestudeerd. Naar het oordeel van de auditoren geldt voor alle drie de opleidingen dat het eindniveau adequaat en navolgbaar is beoordeeld. De auditoren zijn tevens zeer te spreken over de gehanteerde beoordelingsformulieren en de wijze waarop deze werden gebruikt.

Het auditpanel beoordeelt derhalve alle door het auditpanel beoordeelde eindwerken als voldoende of hoger op basis van de eindkwalificaties van de opleidingen. Het auditpanel onderschrijft daarmee de beoordeling door de opleiding.

Het auditpanel merkt daarbij op dat het uitwerken van de onderzoeksmethoden voldoende is, maar een meer systematische aanpak van de methodologie zou de kwaliteit verhogen.

In gesprekken met de alumni en werkgevers bleek dat de afgestudeerden op een voldoende niveau in de praktijk functioneren. Een van de alumni is na het behalen van haar bachelor diploma doorgegaan voor de mastergraad op universitair niveau en verklaarde dat zij, met name op het gebied van taalverwerving behaald bij de desbetreffende bacheloropleiding een ruime voorsprong had op haar studiegenoten.

Weging en Oordeel: voldoende

Het auditpanel heeft geconstateerd dat de drie opleidingen beschikken over een adequaat systeem van toetsing. Deze is voor de studenten vooraf helder en inzichtelijk en achteraf bij de nabespreking controleerbaar. Het vier-ogenprincipe, externe validaties, toetsmatrijzen, correctiemodellen, de rol van de toetscommissie en de inzage van een aantal toetsen en praktijkopdrachten, uit alles blijkt dat de opleidingen hierin een verbeteringslag gemaakt hebben. De bekeken werken en toetsen tonen een gerealiseerd bachelorniveau. Dit betreft zowel het dagonderwijs als het afstandsleren.

De examencommissie toont aan dat zij zicht houdt op de kwaliteit van het toetsen en beoordelen en dat zij een eigenstandige visie heeft op het gerealiseerde niveau. De examencommissie is op weg volledig 'het wakende oog' (de borging van de kwaliteit volgens de nieuwe WHW 2010) van de opleiding te worden. Het toetsbeleid wordt door de docenten consequent en op deskundige wijze ten uitvoer gebracht.

Het auditpanel is van oordeel dat alle door het auditpanel beoordeelde einddossiers in de pas lopen met de algemeen geldende hbo-eindkwalificaties voor een bachelor en dat de afgestudeerden functioneren op een voldoende niveau in de praktijk of de vervolgopleiding.

Het auditteam komt op grond van bovenstaande, zowel voor het dagonderwijs als voor het afstandsleren tot het oordeel 'voldoende' voor deze standaard, voor de opleidingen tot leraar voortgezet onderwijs van de tweede graad in Duits, Frans en Gezondheidszorg & Welzijn.

5. ALGEMEEN EINDOORDEEL

Het auditpanel trof drie, relatief kleine en overzichtelijke, opleidingen aan, verzorgd door betrokken en enthousiaste teams. Het gaat om drie degelijke opleidingen op hbo-bachelor-niveau, gericht op zowel het vak als het werkveld. Met Samen Opleiden als mooie verbinding tussen onderwijs en praktijk is er de bereidheid te luisteren naar de omgeving en zich voortdurend te verbeteren. De teams bestaan uit docenten met passie voor hun vak, kortom, zoals één van de auditoren verklaarde: opleidingen waar ik mijn zoon of dochter zonder meer aan zou toevertrouwen.

De drie opleidingen hebben een behoorlijke verbeteringsslag geslagen en zitten midden in dat proces ten aanzien van onder meer toetsing en kwaliteitsborging. Bovenstaande positieve bewoordingen hebben tegelijkertijd in algemene zin hun keerzijde. Het goede klimaat kent een hoog informeel gehalte. Nog veel is in beweging, de goede kant op, maar nog niet gevestigd en volledig geborgd, daarvoor is de implementatietijd nog te kort.

Dit rapport heeft betrekking op drie tweedegraads lerarenopleidingen: Duits, Frans en Gezondheidszorg & Welzijn. De generieke aspecten hebben in dit oordeel de overhand. De vakspecifieke aspecten zijn separaat beoordeeld en bij de standaarden aan de orde gebracht.

Alles afwegend, komt het auditteam voor de opleidingen tot leraar voortgezet onderwijs van de tweede graad in Duits, zowel als in Frans en in Gezondheidszorg & Welzijn, voor het dagonderwijs en voor het afstandsleren van deze opleidingen tot een eindoordeel 'voldoende'.

6. AANBEVELINGEN

Het auditpanel geeft de opleiding een aantal aanbevelingen mee. Het betreft hier aanbevelingen die géén invloed hebben op de in deze rapportages opgenomen oordelen. Wel is het panel van mening dat deze aanbevelingen, mits opgevolgd, ertoe kunnen bijdragen dat de opleiding in kwalitatief opzicht verder verbetert.

- De onderzoekslijn kan, in lijn met het Samen Opleiden, verder versterkt worden als hier samen met het werkveld op wordt geïnvesteerd.
- Ook beveelt het panel aan om na te gaan of het LIO-onderzoek met meer dan het huidige aantal studiepunten beloond kan worden. Dat past binnen het belang van onderzoeksvaardigheden.
- De studiedruk in het laatste jaar wordt deels veroorzaakt door de combinatie van afstudeerwerk LIO-stage en LIO-onderzoek. Een andere verdeling met deadlines kan de afronding voor de student binnen de gestelde kaders, verbeteren.
- De opleidingen Duits, Frans en Gezondheidszorg & Welzijn zijn relatief kleine opleidingen, waar de kwaliteit gedragen worden door kleine en relatief informeel werkende teams. Het auditpanel beveelt aan om te investeren in het formaliseren van de samenwerking en de begeleiding van studenten.
- Het auditpanel beveelt tevens aan om voor de studenten Duits en Frans afstandsleren creatieve varianten te ontwikkelen ter invulling van de het inzicht in Frans/Duits taalgebruik en in de Franse/Duitse schoolstelsel.

BIJLAGE I Scoretabel

Scoretabel paneloordelen hbo-bachelor Opleiding tot leraar voortgezet onderwijs van de tweede graad Christelijke Hogeschool Windesheim voltijd			
Standaard	Duits	Frans	Gezondheidszorg & Welzijn
Standaard 1. De beoogde eindkwalificaties	Voldoende	Voldoende	Voldoende
Standaard 2. Onderwijsleeromgeving	Voldoende	Voldoende	Voldoende
Standaard 3. Toetsing en gerealiseerde eindkwalificaties	Voldoende	Voldoende	Voldoende
Algemeen eendoordeel	Voldoende	Voldoende	Voldoende

BIJLAGE II Opleidings specifieke eindkwalificaties

Eindkwalificaties voor de opleiding Frans

Een startbekwaam docent is in staat verworven taal- en beroepscompetenties geïntegreerd en adequaat in te zetten. Om startbekwaamheid aan te tonen dient de student te voldoen aan opleidingsdoelen die gebaseerd zijn op de al genoemde HBO- en SBL-competenties en de kennisbasis.

Kennisbasis moderne vreemde talen

In de Kennisbasis voor de moderne vreemde talen worden de vak- en vakdidactische competenties waarover de student moet beschikken beschreven. Dit is een uitwerking van SBL-competentie 3 (vak- en vakdidactische competentie).

Europees Referentiekader / DELF-DALF

Voor de beschrijving van het te bereiken taalvaardigheidsniveau wordt in de Kennisbasis verwezen naar de niveaubeschrijvingen van het Europees Referentiekader. De taalvaardigheid van de student moet aan het eind van de opleiding voldoen aan de in de Kennisbasis Frans gestelde eisen. De niveaubeschrijvingen van het Europees Referentiekader zijn door het 'Centre international d'études pédagogiques' (CIEP) vertaald in de DELF-DALF niveaus (Diplôme d'études en langue française / Diplôme approfondi de langue française). Deze DELF-DALF niveaus vormen het ijkpunt voor programma en toetsing van taalvaardigheden in de opleiding Frans. Deze niveaus worden door de studenten geoperationaliseerd door intensief gebruik van het individuele taalportfolio. Hierin werken ze aan niveaubepaling, aan het opstellen van activiteitenplannen en aan evaluatie van uitgevoerde activiteiten en geboekte progressie. Het werken met de Europese niveaus en het taalportfolio beoogt een tweeledig doel: het is niet alleen van betekenis voor het leerproces van de studenten, maar bereidt hen ook voor op de onderwijspraktijk, waar ze in toenemende mate met dit instrument zullen gaan werken.

Eindkwalificaties voor de opleiding Duits

Een startbekwaam docent is in staat verworven taal- en beroepscompetenties geïntegreerd en adequaat in te zetten. Dit einddoel is herleid tot opleidingsdoelen die gebaseerd zijn op de al genoemde HBO- en SBL-competenties en de kennisbasis.

Kennisbasis moderne vreemde talen

In de Kennisbasis voor de moderne vreemde talen worden de vak- en vakdidactische competenties waarover de student moet beschikken beschreven. Dit is een uitwerking van SBL-competentie 3 (vak- en vakdidactische competentie).

Europees Referentie kader en Taalportfolio

Voor de beschrijving van het te bereiken taalvaardigheidsniveau wordt in de Kennisbasis (domein 1) verwezen naar de niveaubeschrijvingen van het Europees Referentiekader. De taalvaardigheid van de student moet aan het eind van de opleiding op minimaal C1-niveau zijn voor luisteren, spreken/gespreksvaardigheid, lezen en schrijven. Deze niveaus vormen het ijkpunt voor programma en toetsing in de opleiding Duits.

Het Taalportfolio vindt steeds meer ingang in het werkveld. Het gebruik is dus niet alleen van betekenis voor het leerproces van de studenten, maar bereidt hen ook voor op de onderwijspraktijk, waar ze in toenemende mate met dit instrument in aanraking komen.

Eindkwalificaties voor de opleiding Gezondheidszorg & Welzijn

Een startbekwaam docent G&W voldoet aan opleidingsdoelen die gebaseerd zijn op de Dublin descriptors (+HBO competenties) en SBL-competenties en de landelijk vastgestelde kennisbasis voor het vakgebied Gezondheidszorg & Welzijn. In de kennisbasis Gezondheidszorg & Welzijn worden de vakinhoudelijke en vakdidactische competenties waarover de student moet beschikken beschreven.

BIJLAGE III Schematisch overzicht opleidingsprogramma

Duits – Opleidingsmodel BA2010 – Dagopleiding

Jaar	EC	Code	Naam onderwijseenheid	
1	MA 1 en 2	2	EN-VO-SLB1A	Studieloopbaanbegeleiding 1A
		3	EN-VO-ONWK1	Onderwijskunde 1
		3	EN-DU-DID1	Vakdidactiek - Duits 1
		4	EN-DU-SPR1	Sprachtraining 1
		4	EN-DU-SPR2	Sprachtraining 2
		4	EN-DU-KLT1	Kultur 1
		4	EN-DU-KLT2	Kultur 2
		3	EN-DU-SFD	Schulfach Deutsch
		3	EN-DU-SPF	Sprachenportfolio
	MA 3 en 4	2	EN-DU-SLB1B	Studieloopbaanbegeleiding 1B
		3	EN-VO-ONWK2	Onderwijskunde 2
		6	EN-VO-LWS1	Leerwerkstage 1
		3	EN-VO-DRA1	Drama 1
		4	EN-DU-SPR3	Sprachtraining 3
		4	EN-DU-SPR4	Sprachtraining 4
		2	EN-DU-KLT3	Kultur 3
		2	EN-DU-GRAM	Grammatik
		4	EN-DU-PRAX1	Leerwertaken Praxis Deutsch 1

Jaar	EC	Code	Naam onderwijseenheid	
2	MA 5 en 6	2	EN-VO-SLB2	Studieloopbaanbegeleiding 2
		4	EN-VO-LWS2A	Leerwerkstage 2a
		2	EN-VO-LWS2O	Leerwerkstage 2 - Onderzoek
		3	EN-VO-DRA2	Drama 2
		3	EN-DU-DID2	Vakdidactiek - Duits 2
		4	EN-DU-SPR5	Sprachtraining 5
		4	EN-DU-SPR6	Sprachtraining 6
		3	EN-DU-DAF1	Deutsch als Fremdsprache 1
		2	EN-DU-KLT4	Kultur 4
	Minor Duits	4	EN-DU-PRAX2	Leerwertaken Praxis Deutsch 2
		3	EN-VO-ONWK3	Onderwijskunde 3
		4	EN-VO-LWS2B	Leerwerkstage 2b
		2	EN-VO-LWS2I	Leerwerkstage 2 Internationalisering
		3	EN-VO-LEV1	Levensbeschouwelijke oriëntatie 1
		2	EN-DU-LIT1	Literatuur 1
15	EN-DU-AIA	Aufenthalt im Ausland		

Jaar	EC	Code	Naam onderwijseenheid	
3	MA 7 en 8	2	EN-VO-SLB3	Studieloopbaanbegeleiding 3
		3	EN-VO-ONWK4	Onderwijskunde 4
		8	EN-DU-LWS3	Leerwerkstage 3
		3	EN-VO-DRA3	Drama 3
		3	EN-DU-SPR7	Sprachtraining 7
		2	EN-DU-SPR8	Sprachtraining 8
		2	EN-DU-DAF2	Deutsch als Fremdsprache 2
		2	EN-DU-KLT5	Kultur 5
		5	EN-DU-PRAX3	Leerwertaken Praxis Deutsch 3
	Minor	30	Minor	Vrije minor

Jaar	EC	Code	Naam onderwijseenheid	
4	MA 5 en 6	2	EN-VO-SLB4	Studieloopbaanbegeleiding 4
		3	EN-VO-ONWK5	Onderwijskunde 5
		3	EN-VO-LEV2	Levensbeschouwelijke oriëntatie 2
		21	EN-VO-AFST	Afstudeerstage (LIO)
		6	EN-VO-AFON	Afstudeeronderzoek
		1	EN-DU-LKT	Kennisbasistoets startbekwaamheid Duits
		3	EN-DU-SPR9	Sprachtraining 9
		3	EN-DU-SPR10	Sprachtraining 10
		2	EN-DU-DAF3	Deutsch als Fremdsprache 3
		4	EN-DU-LIT2	Literatuur 2
		3	EN-DU-LIN	Linguïstiek
		5	EN-DU-PRAX4	Leerwertaken Praxis Deutsch 4
		4	EN-DU-ABA	Absluisarbeit

Duits – Opleidingsmodel BA2010 – Afstandsleren

Jaar	EC	Code	Type	Naam onderwijseenheid	
1	MA 1 en 2	2	EN-VO-SLB1A	I	Studieloopbaanbegeleiding 1A
		3	EN-VO-ONWK1	I	Onderwijskunde 1
		3	EN-DU-DID1	I	Vakdidactiek - Duits 1
		4	EN-DU-SPR1	N	Sprachtraining 1
		4	EN-DU-SPR2	N	Sprachtraining 2
		4	EN-DU-KLT1	I	Kultur 1
		4	EN-DU-KLT2	I	Kultur 2
		3	EN-DU-SFD	I	Schulfach Deutsch
		3	EN-DU-SPF	I	Sprachenportfolio
	MA 3 en 4	2	EN-DU-SLB1B	I	Studieloopbaanbegeleiding 1B
		3	EN-VO-ONWK2	I	Onderwijskunde 2
		6	EN-VO-LWS1	I	Leerwerkstage 1
		3	EN-VO-DRA1	I	Drama 1
		4	EN-DU-SPR3	N	Sprachtraining 3
		4	EN-DU-SPR4	N	Sprachtraining 4
		2	EN-DU-KLT3	I	Kultur 3
		2	EN-DU-GRAM	I	Grammatik
		4	EN-DU-PRAX1	I	Leerwertaken: Praxis Deutsch 1

Jaar	EC	Code	Naam onderwijseenheid	
2	MA 5 en 6	2	EN-VO-SLB2	Studieloopbaanbegeleiding 2
		4	EN-VO-LWS2A	Leerwerkstage 2a
		2	EN-VO-LWS2O	Leerwerkstage 2 - Onderzoek
		3	EN-VO-DRA2	Drama 2
		3	EN-DU-DID2	Vakdidactiek - Duits 2
		4	EN-DU-SPR5	Sprachtraining 5
		4	EN-DU-SPR6	Sprachtraining 6
		3	EN-DU-DAF1	Deutsch als Fremdsprache 1
		2	EN-DU-KLT4	Kultur 4
	Minor Duits	4	EN-DU-PRAX2	Leerwertaken Praxis Deutsch 2
		3	EN-VO-ONWK3	Onderwijskunde 3
		4	EN-VO-LWS2B	Leerwerkstage 2b
		2	EN-VO-LWS2I	Leerwerkstage 2 Internationalisering
		3	EN-VO-LEV1	Levensbeschouwelijke oriëntatie 1
		2	EN-DU-LIT1	Literatuur 1
15	EN-DU-AIA	Aufenthalt im Ausland		

Jaar	EC	Code	Naam onderwijseenheid	
3	MA 7 en 8	2	EN-VO-SLB3	Studieloopbaanbegeleiding 3
		3	EN-VO-ONWK4	Onderwijskunde 4
		8	EN-DU-LWS3	Leerwerkstage 3
		3	EN-VO-DRA3	Drama 3
		3	EN-DU-SPR7	Sprachtraining 7
		2	EN-DU-SPR8	Sprachtraining 8
		2	EN-DU-DAF2	Deutsch als Fremdsprache 2
		2	EN-DU-KLT5	Kultur 5
		5	EN-DU-PRAX3	Leerwertaken Praxis Deutsch 3
	Minor	30	Minor	Vrije minor

Jaar	EC	Code	Naam onderwijseenheid	
4	MA 5 en 6	2	EN-VO-SLB4	Studieloopbaanbegeleiding 4
		3	EN-VO-ONWK5	Onderwijskunde 5
		3	EN-VO-LEV2	Levensbeschouwelijke oriëntatie 2
		21	EN-VO-AFST	Afstudeerstage (LIO)
		6	EN-VO-AFON	Afstudeeronderzoek
		1	EN-DU-LKT	Kennisbasistoets startbekwaamheid Duits
		3	EN-DU-SPR9	Sprachtraining 9
		3	EN-DU-SPR10	Sprachtraining 10
		2	EN-DU-DAF3	Deutsch als Fremdsprache 3
		4	EN-DU-LIT2	Literatuur 2
		3	EN-DU-LIN	Linguïstiek
		5	EN-DU-PRAX4	Leerwertaken Praxis Deutsch 4
		4	EN-DU-ABA	Absluisarbeit

Frans – Opleidingsmodel BA2010 – Dagopleiding

Jaar	EC	Code	Naam onderwijsseenheid	
1	MA 1 en 2	2	EN-VO-SLB1A	Studieloopbaanbegeleiding 1A
		3	EN-VO-ONWK1	Onderwijskunde 1
		3	EN-FR-DID1	Vakdidactiek - Frans 1
		4	EN-FR-CEE1	Compréhension et expression 1
		4	EN-FR-CEE2	Compréhension et expression 2
		4	EN-FR-CIV1	Civilisation 1
		3	EN-FR-GRAM1	Grammaire 1
		4	EN-FR-LIT1	Littérature 1
		3	EN-FR-LING1	Linguistique 1
	MA 3 en 4	2	EN-FR-SLB1B	Studieloopbaanbegeleiding 1B
		3	EN-VO-ONWK2	Onderwijskunde 2
		6	EN-VO-LWS1	Leerwerkstage 1
		3	EN-VO-DRA1	Drama 1
		3	EN-FR-CEE3	Compréhension et expression 3
		3	EN-FR-CEE4	Compréhension et expression 4
		3	EN-FR-GRAM2	Grammaire 2
		3	EN-FR-LING2	Linguistique 2
		4	EN-FR-PRAT1	Cours pratiques 1

Jaar	EC	Code	Naam onderwijsseenheid	
2	Minor Frans	2	EN-VO-SLB2	Studieloopbaanbegeleiding 2
		4	EN-VO-LWS2A	Leerwerkstage 2 a
		2	EN-VO-LWS2I	Leerwerkstage 2 Internationalisering
		3	EN-VO-LEV1	Levensbeschouwelijke oriëntatie 1
		3	EN-FR-DID2	Vakdidactiek – Frans 2
		2	EN-FR-PRAT2	Cours pratiques 2
	MA 5 en 6	15	EN-FR-SAL	Séjour à l'étranger
		3	EN-VO-ONWK3	Onderwijskunde 3
		4	EN-VO-LWS2B	Leerwerkstage 2b
		2	EN-VO-LWS2O	Leerwerkstage 2 Onderzoek
		3	EN-VO-DRA2	Drama 2
		4	EN-FR-CEE5	Compréhension et expression 5
		3	EN-FR-FLE1	Frans Langue Étrangère 1
		3	EN-FR-FLE2	Frans Langue Étrangère 2
		5	EN-FR-LIT2	Littérature 2
2	EN-FR-PRAT3	Cours pratiques 3		

Jaar	EC	Code	Naam onderwijsseenheid	
3	MA 7 en 8	2	EN-VO-SLB3	Studieloopbaanbegeleiding 3
		3	EN-VO-ONWK4	Onderwijskunde 4
		8	EN-FR-LWS3	Leerwerkstage 3
		3	EN-VO-DRA3	Drama 3
		2	EN-FR-CEE6	Compréhension et expression 6
		4	EN-FR-CEE7	Compréhension et expression 7
		3	EN-FR-CIV2	Civilisation 2
		5	EN-FR-PRAT4	Cours pratiques 4
		30	Minor	Vrije minor

Jaar	EC	Code	Naam onderwijsseenheid	
4	Minor Frans	2	EN-VO-SLB4	Studieloopbaanbegeleiding 4
		3	EN-VO-ONWK5	Onderwijskunde 5
		3	EN-VO-LEV2	Levensbeschouwelijke oriëntatie 2
		21	EN-VO-AFST	Afstudeerstage (LIO)
		6	EN-VO-AFON	Afstudeeronderzoek
		1	EN-FR-LKT	Kennisbasistoets startbekwaamheid Frans
		4	EN-FR-CEE8	Compréhension et expression 8
		3	EN-FR-CEE9	Compréhension et expression 9
		3	EN-FR-LIT3	Littérature 3
		2	EN-FR-LIT4	Littérature 4
		3	EN-FR-LING3	Linguistique 3
5	EN-FR-PRAT5	Cours pratiques 5		
4	EN-FR-CDO	Chef d'oeuvre		

Frans – Opleidingsmodel BA2010 – Afstandleren

Jaar	EC	Code	Type	Naam onderwijsseenheid	
1	MA 1 en 2	2	EN-VO-SLB1A	I	Studieloopbaanbegeleiding 1A
		3	EN-VO-ONWK1	I	Onderwijskunde 1
		3	EN-FR-DID1	N	Vakdidactiek - Frans 1
		4	EN-FR-CEE1	N	Compréhension et expression 1
		4	EN-FR-CEE2	I	Compréhension et expression 2
		4	EN-FR-CIV1	N	Civilisation 1
		3	EN-FR-GRAM1	I	Grammaire 1
		4	EN-FR-LIT1	N	Littérature 1
		3	EN-FR-LING1	I	Linguistique 1
	MA 3 en 4	2	EN-FR-SLB1B	I	Studieloopbaanbegeleiding 1B
		3	EN-VO-ONWK2	I	Onderwijskunde 2
		6	EN-VO-LWS1	I	Leerwerkstage 1
		3	EN-VO-DRA1	I	Drama 1
		3	EN-FR-CEE3	N	Compréhension et expression 3
		3	EN-FR-CEE4	I	Compréhension et expression 4
		3	EN-FR-GRAM2	I	Grammaire 2
		3	EN-FR-LING2	I	Linguistique 2
		4	EN-FR-PRAT1	I	Cours pratiques 1

Jaar	EC	Code	Naam onderwijsseenheid	
2	Minor Frans	2	EN-VO-SLB2	Studieloopbaanbegeleiding 2
		4	EN-VO-LWS2A	Leerwerkstage 2 a
		2	EN-VO-LWS2I	Leerwerkstage 2 Internationalisering
		3	EN-VO-LEV1	Levensbeschouwelijke oriëntatie 1
		3	EN-FR-DID2	Vakdidactiek – Frans 2
		2	EN-FR-PRAT2	Cours pratiques 2
	MA 5 en 6	15	EN-FR-SAL	Séjour à l'étranger
		3	EN-VO-ONWK3	Onderwijskunde 3
		4	EN-VO-LWS2B	Leerwerkstage 2b
		2	EN-VO-LWS2O	Leerwerkstage 2 Onderzoek
		3	EN-VO-DRA2	Drama 2
		4	EN-FR-CEE5	Compréhension et expression 5
		3	EN-FR-FLE1	Frans Langue Étrangère 1
		3	EN-FR-FLE2	Frans Langue Étrangère 2
		5	EN-FR-LIT2	Littérature 2
2	EN-FR-PRAT3	Cours pratiques 3		

Jaar	EC	Code	Naam onderwijsseenheid	
3	MA 7 en 8	2	EN-VO-SLB3	Studieloopbaanbegeleiding 3
		3	EN-VO-ONWK4	Onderwijskunde 4
		8	EN-FR-LWS3	Leerwerkstage 3
		3	EN-VO-DRA3	Drama 3
		2	EN-FR-CEE6	Compréhension et expression 6
		4	EN-FR-CEE7	Compréhension et expression 7
		3	EN-FR-CIV2	Civilisation 2
		5	EN-FR-PRAT4	Cours pratiques 4
		30	Minor	Vrije minor

Jaar	EC	Code	Naam onderwijsseenheid	
4	Minor Frans	2	EN-VO-SLB4	Studieloopbaanbegeleiding 4
		3	EN-VO-ONWK5	Onderwijskunde 5
		3	EN-VO-LEV2	Levensbeschouwelijke oriëntatie 2
		21	EN-VO-AFST	Afstudeerstage (LIO)
		6	EN-VO-AFON	Afstudeeronderzoek
		1	EN-FR-LKT	Kennisbasistoets startbekwaamheid Frans
		4	EN-FR-CEE8	Compréhension et expression 8
		3	EN-FR-CEE9	Compréhension et expression 9
		3	EN-FR-LIT3	Littérature 3
		2	EN-FR-LIT4	Littérature 4
		3	EN-FR-LING3	Linguistique 3
5	EN-FR-PRAT5	Cours pratiques 5		
4	EN-FR-CDO	Chef d'oeuvre		

Gezondheidszorg en welzijn – Opleidingsmodel BA2010 – Afstandsleren

Jaar		EC	Code	Type	Naam onderwijseenheid
1	MA 1 en 2	2	EN-VO-SLB1A	I	Studieloopbaanbegeleiding 1A
		3	EN-VO-ONWK1	I	Onderwijskunde 1
		3	EN-GW-DID1	I	Vakdidactiek – G&W 1
		3	EN-GW-VAKD1	N	Vakdidactiek – Onderbouw vmbo, verzorging
		4	EN-GW-ANAT	I	Anatomie
		3	EN-GW-COMM	N	Communicatie
		3	EN-GW-VPKV	N	Verpleegkundige vaardigheden
		3	EN-GW-GEZG	I	Gezond gedrag
		3	EN-GW-DOEL	I	Doelgroepen
	3	EN-GW-CHEM	I	Chemie en rekenen	
	2	EN-GW-SLB1B	I	Studieloopbaanbegeleiding 1B	
	3	EN-VO-ONWK2	I	Onderwijskunde 2	
	6	EN-VO-LWS1	I	Leerwerkstage 1	
	3	EN-VO-DRA1	I	Drama 1	
	3	EN-GW-ONTW	N	Ontwikkelingen in de G&W-sector	
	6	EN-GW-REST	N	Restaurant	
	3	EN-GW-KIND	N	Ontwikkeling van het kind	
	1	EN-GW-LWTK1A	I	Leerwerktaak 1: Beroepengids	
3	EN-GW-LWTK2A	I	Leerwerktaak 2: Aanvulling op een methode		

Jaar		EC	Code	Naam onderwijseenheid
2	MA 5 en 6	2	EN-VO-SLB2	Studieloopbaanbegeleiding 2
		4	EN-VO-LWS2A	Leerwerkstage 2a
		2	EN-VO-LWS2O	Leerwerkstage 2 - Onderzoek
		3	EN-VO-DRA2	Drama 2
		3	EN-GW-DID2	Vakdidactiek – G&W 2
		3	EN-GW-MEMA	Mens en maatschappij
		3	EN-GW-VOEB	Voeding in bijzondere situaties
		5	EN-GW-PATH	Pathologie
		4	EN-GW-FACD	Facilitaire dienstverlening
	1	EN-GW-LWTK3	Leerwerktaak 3: Aan de slag als vrijwilliger	
	1	EN-GW-LWTK4	Leerwerktaak 4: Vaardigheidsonderwijs	
	3	EN-VO-ONWK3	Onderwijskunde 3	
	4	EN-VO-LWS2B	Leerwerkstage 2b	
	2	EN-VO-LWS2I	Leerwerkstage 2 Internationalisering	
	3	EN-VO-LEV1	Levensbeschouwelijke oriëntatie 1	
	3	EN-GW-METH	Methodisch werken	
	4	EN-GW-GDYN	Groepsdynamica	
	4	EN-GW-GVOC	GVO cyclus	
4	EN-GW-IDUV	Identiteit en uiterlijke verzorging		
2	EN-GW-LWTK5	Leerwerktaak 5: Communicatie		

Jaar		EC	Code	Naam onderwijseenheid
3	MA 7 en 8	2	EN-VO-SLB3	Studieloopbaanbegeleiding 3
		3	EN-VO-ONWK4	Onderwijskunde 4
		8	EN-GW-LWS3	Leerwerkstage 3
		3	EN-VO-DRA3	Drama 3
		3	EN-GW-HOSP	Hospitality management
		4	EN-GW-GGZ	Geestelijke gezondheidszorg
		3	EN-GW-BSSP	Bewegen, sport en spel
		2	EN-GW-LWTK6	Leerwerktaak 6: Hospitality management
		2	EN-GW-LWTK7	Leerwerktaak 7: Gezond gedrag
		30	Minor	Vrije minor

Jaar		EC	Code	Naam onderwijseenheid
4	Minor G & W	2	EN-VO-SLB4	Studieloopbaanbegeleiding 4
		3	EN-VO-ONWK5	Onderwijskunde 5
		3	EN-VO-LEV2	Levensbeschouwelijke oriëntatie 2
		21	EN-VO-AFST	Afstudeerstage (LIO)
		6	EN-VO-AFON	Afstudeeronderzoek
		1	EN-GW-LKT	Kennisbasistoets startbekwaamheid G & W
		4	EN-GW-ETHI	Ethiek
		4	EN-GW-MAVR	Maatschappelijke vraagstukken
		4	EN-GW-LWTK8	Leerwerktaak 8:
		3	EN-GW-LWTK9	Leerwerktaak 9:
9	EN-GW-MEES	Meesterstuk		

Gezondheidszorg en welzijn – Opleidingsmodel BA2010 – Dagopleiding

Jaar		EC	Code	Naam onderwijseenheid
1	MA 1 en 2	2	EN-VO-SLB1A	Studieloopbaanbegeleiding 1A
		3	EN-VO-ONWK1	Onderwijskunde 1
		3	EN-GW-DID1	Vakdidactiek – G&W 1
		3	EN-GW-VAKD1	Vakdidactiek – Onderbouw vmbo, verzorging
		4	EN-GW-ANAT	Anatomie
		3	EN-GW-COMM	Communicatie
		3	EN-GW-VPKV	Verpleegkundige vaardigheden
		3	EN-GW-GEZG	Gezond gedrag
		3	EN-GW-DOEL	Doelgroepen
	3	EN-GW-CHEM	Chemie en rekenen	
	2	EN-GW-SLB1B	Studieloopbaanbegeleiding 1B	
	3	EN-VO-ONWK2	Onderwijskunde 2	
	6	EN-VO-LWS1	Leerwerkstage 1	
	3	EN-VO-DRA1	Drama 1	
	3	EN-GW-ONTW	Ontwikkelingen in de G&W-sector	
	6	EN-GW-REST	Restaurant	
	3	EN-GW-KIND	Ontwikkeling van het kind	
	1	EN-GW-LWTK1A	Leerwerktaak 1: Beroepengids	
3	EN-GW-LWTK2A	Leerwerktaak 2: Aanvulling op een methode		

Jaar		EC	Code	Naam onderwijseenheid
2	MA 5 en 6	2	EN-VO-SLB2	Studieloopbaanbegeleiding 2
		4	EN-VO-LWS2A	Leerwerkstage 2a
		2	EN-VO-LWS2O	Leerwerkstage 2 - Onderzoek
		3	EN-VO-DRA2	Drama 2
		3	EN-GW-DID2	Vakdidactiek – G&W 2
		3	EN-GW-MEMA	Mens en maatschappij
		3	EN-GW-VOEB	Voeding in bijzondere situaties
		5	EN-GW-PATH	Pathologie
		4	EN-GW-FACD	Facilitaire dienstverlening
	1	EN-GW-LWTK3	Leerwerktaak 3: Aan de slag als vrijwilliger	
	1	EN-GW-LWTK4	Leerwerktaak 4: Vaardigheidsonderwijs	
	3	EN-VO-ONWK3	Onderwijskunde 3	
	4	EN-VO-LWS2B	Leerwerkstage 2b	
	2	EN-VO-LWS2I	Leerwerkstage 2 Internationalisering	
	3	EN-VO-LEV1	Levensbeschouwelijke oriëntatie 1	
	3	EN-GW-METH	Methodisch werken	
	4	EN-GW-GDYN	Groepsdynamica	
	4	EN-GW-GVOC	GVO cyclus	
4	EN-GW-IDUV	Identiteit en uiterlijke verzorging		
2	EN-GW-LWTK5	Leerwerktaak 5: Communicatie		

Jaar		EC	Code	Naam onderwijseenheid
3	MA 7 en 8	2	EN-VO-SLB3	Studieloopbaanbegeleiding 3
		3	EN-VO-ONWK4	Onderwijskunde 4
		8	EN-GW-LWS3	Leerwerkstage 3
		3	EN-VO-DRA3	Drama 3
		3	EN-GW-HOSP	Hospitality management
		4	EN-GW-GGZ	Geestelijke gezondheidszorg
		3	EN-GW-BSSP	Bewegen, sport en spel
		2	EN-GW-LWTK6	Leerwerktaak 6: Hospitality management
		2	EN-GW-LWTK7	Leerwerktaak 7: Gezond gedrag
		30	Minor	Vrije minor

Jaar		EC	Code	Naam onderwijseenheid
4	Minor G & W	2	EN-VO-SLB4	Studieloopbaanbegeleiding 4
		3	EN-VO-ONWK5	Onderwijskunde 5
		3	EN-VO-LEV2	Levensbeschouwelijke oriëntatie 2
		21	EN-VO-AFST	Afstudeerstage (LIO)
		6	EN-VO-AFON	Afstudeeronderzoek
		1	EN-GW-LKT	Kennisbasistoets startbekwaamheid G & W
		4	EN-GW-ETHI	Ethiek
		4	EN-GW-MAVR	Maatschappelijke vraagstukken
		4	EN-GW-LWTK8	Leerwerktaak 8:
		3	EN-GW-LWTK9	Leerwerktaak 9:
9	EN-GW-MEES	Meesterstuk		

BIJLAGE IV Programma, werkwijze en beslisregels

Programma

1. Opleiding tot leraar voortgezet onderwijs tweede graad in Gezondheidszorg en Welzijn
2. Opleiding tot leraar voortgezet onderwijs van de tweede graad in Duits
3. Opleiding tot leraar voortgezet onderwijs van de tweede graad in Frans

Christelijke Hogeschool Windesheim 8 oktober 2013

Tijd en lokaal	Gesprekspartners	Functie(s)	Onderwerpen (niet uitputtend)
8.30 – 8.45 G214	Inloop en ontvangst auditpanel		
8.45 – 9.45 G214	Intern overleg auditpanel		
9.45 – 10.30 G214	<u>Management</u> Lex Stomp Gert van der Horst	Directeur LVO Hogeschool Hoofddocent Ondernemen en Samen Opleiden	<u>Gespreksonderwerpen:</u> eigenheid opleidingen – ambities - hbo-niveau – rendementen – relatie beroepenveld – professionalisering – internationalisering – onderzoeksdimensie
10.30 – 11.30 G214	<u>Examen- en toetscommissie</u> Machiel Stolk Janet Brijder Erwin Haandrikman Doris Abitzsch	Voorzitter Examencommissie Lid Examencommissie Lid Examencommissie Voorzitter Toetscommissie	<u>Gespreksonderwerpen:</u> bevoegdheden en taken van de commissie(s) - rol in de borging eindniveau en afstudeerproces – interne kwaliteitsborging toetsen en beoordelen – resultaten
11.30 – 11.45 G214	Pauze / intern overleg auditpanel		
11.45 – 12.30 G214	<u>Curriculumcommissie</u> Ellen Kloet Birgit Pfeiffer Erik Bijsterbosch	Hogeschool Hoofddocent Curriculum Hogeschool Hoofddocent Curriculum Hogeschool Hoofddocent Curriculum	<u>Gespreksonderwerpen:</u> samenhangende onderwijsleeromgeving -opzet/inhoud programma - leerlijnen onderzoek – keuze werkvormen
12.30 – 13.15 G214 / G215	Lunch auditpanel / Mogelijkheid om binnen te lopen in het open spreekuur		
13.15 – 14.15 G214	<u>Docenten G&W</u> Eduard Boer Lies Revet-Kuperus Erik Veenstra Monique Ridder Diana Dekker Erwin Haandrikman Peter Borgman Roeland Breukelman	Docent LVO G&W Docent LVO G&W Docent LVO G&W Docent LVO G&W (onderzoeksdocent) Docent LVO G&W Docent LVO G&W Docent Onderwijskunde & Pedagogiek Docent Onderwijskunde & Pedagogiek	<u>Gespreksonderwerpen:</u> Ambities - onderwijsprogramma - begeleiding stage en afstuderen - professionalisering/deskundigheidsbevordering – studiebegeleiding - internationale oriëntatie

Tijd en lokaal	Gesprekspartners	Functie(s)	Onderwerpen (niet uitputtend)
14.15 – 15.15 G214	<u>Studenten G&W</u> Djilla Soeterbroek Trijntje Hartman Madelon Timmerman Mirjam Slont Heidi Grolleman Somayeh Rezazadeh	Student G&W, dagopleiding jr 1 Student G&W, dagopleiding jr 2 Student G&W, dagopleiding jr 3 Student G&W, afstandsleren Student G&W, afstandsln jr 3/4 Student G&W, afstandsln jr 3/4	<u>Gespreksonderwerpen:</u> kwaliteit en relevantie programma – aansluiting – studielast - toetsen en beoordelen - kwaliteit docenten-opleidings specifieke voorzieningen – eigen producten
15.15 – 15.45	Lesbezoek G&W		
15.45 – 16.15 G214 <i>Deels parallel met verificatie</i>	<u>Onderzoeksdocenten</u> Floor van Renssen Willine Sonnenberg Jorien Radstake Monique Ridder	Voorzitter Expertisegroep Onderzoek Onderzoeksdocent Duits Onderzoeksdocent Frans Onderzoeksdocent G&W	<u>Gespreksonderwerpen:</u> Leerlijnen Onderzoek; verbinding onderzoek en onderwijs - onderzoek en het afstudeerproces
15.45 – 16.45 G213 G214	Verificatie documentatie algemeen en G&W Intern overleg ; Opmaken voorlopig oordeel G&W		
16.45 – 17.45 G214	<u>Werkveld/Alumni G&W</u> Isabella Kuiper Erna de Wolff Dieuwke Kok Hannerieke Wissink Weyni Schenk Esther Leeftink Anneke Veerbeek	Alumni/oud-student G&W Alumni/oud-student G&W Alumni/oud-student G&W Alumni/oud-student G&W Schoolopleider G&W, Roelof van Echten College Hoogeveen Projectleider Opleidingsschool Zwolle Lid Centrale Directie Pius/Canisius Almelo (lid Regiegroep Samen Opl)	<u>Gespreksonderwerpen:</u> contacten met opleiding: kwaliteit en relevantie van de opleiding - actuele ontwikkelingen en doorvertaling naar programma – einkwalificaties - projectopdrachten -andere wensen vanuit het werkveld - stage en begeleiding –onderzoekscomponent
16.45 – 17.45 <i>Parallel</i> G213 Ronner Frederik	<u>Werkveld/Alumni Frans / Duits</u> Annemieke Snippe Jiska de Steur José Lage Venterink Elise Euren Saakje Oosterhuis Angelin Morsink	Alumni/oud-student Frans Alumni/oud-student Frans Alumni/oud-student Duits Alumni/oud-student Duits Schoolopleider Frans, Greijdanus, School VO Onderwijs Schoolopleider Duits, Scholengemeenschap de Grundel, (lid Platform Partnerschappen Samen Opleiden)	<u>Gespreksonderwerpen:</u> Zie hierboven
17.45 – 18.00 G214	Opmaken voorlopig oordeel G&W Afsluiting dag 1		

9 oktober 2013

Tijd	Gesprekspartners	Functie(s)	Onderwerpen
8.30 – 8.45 G214	Inloop en ontvangst auditpanel		
8.45 – 10.00 G214 G213	Intern overleg auditpanel Verificatie documentatie Duits en Frans		
10.00 – 11.00 G214	<u>Studenten Duits</u> Madelein Broek Anouk Prijs Rene Schuldink Ina Oosterbroek Elzi Martens Mark De Leeuw van Weenen Anke Poschmann	Student Duits, dagopl jr 2 Student Duits, dagopl jr 3 Student Duits, dagopl jr 4 Student Duits, dagopl jr 4(lid Opleidingscommissie) Student Duits, dagopl jr 5 Student Duits, Afstandsln jr 2 Student Duits, Afstandsln jr 3	<u>Gespreksonderwerpen:</u> kwaliteit en relevantie programma – aansluiting – studielast - toetsen en beoordelen - kwaliteit docenten-opleidings specifieke voorzieningen – eigen producten
11.00 – 11.15 G214	Pauze / intern overleg auditpanel		
11.15 – 12.15 G214	<u>Docenten Duits</u> Esther Geerse Elisabeth Lehrner Mascha Zwierzynski Doris Abitzsch Willine Sonnenberg Peter Borgman Tijmen Schipper Heleen Simonsz	Docent Duits Docent Duits Docent Duits Docent Duits Docent Duits (lid Opleidingscommissie en Onderzoeksdocent) Docent Onderwijskunde & Pedagogiek Docent Onderwijskunde & Pedagogiek Docent Levensbeschouwelijke Vorming	<u>Gespreksonderwerpen:</u> Ambities - onderwijsprogramma - begeleiding stage en afstuderen - professionalisering/deskundigheidsbevordering – studiebegeleiding - internationale oriëntatie
12.15 – 13.00 G214 (nevenruimte)	Lunch auditpanel Intern overleg		
13.00 – 13.30	Lesbezoek Frans / Duits (auditpanel splitst zich)		
13.30 – 14.30 G214	<u>Studenten Frans</u> Pim Voerman Amarinske Rusticus Maaïke Sijljes Sabina Otten Aurelia Maillot Patty de Wolff	Student Frans, dagopleiding jaar 3 Student Frans, dagopleiding jaar 3 Student Frans, dagopleiding jaar 3 Student Frans, dagopleiding jaar 4 Student Frans, afstandslernen jr 2 Student Frans, afstandslernen jr 3	<u>Gespreksonderwerpen:</u> Ambities - onderwijsprogramma - begeleiding stage en afstuderen - professionalisering/deskundigheidsbevordering – studiebegeleiding - internationale oriëntatie
14.30 – 15.30 G214	<u>Docenten Frans</u> Jorien Radstake Erica Hendriks Jolande Middag Eric Kok Anita Buurman Peter Borgman Tijmen Schipper Gea van Soest	Docent LVO Frans (onderzoeksdocent) Docent LVO Frans Docent LVO Frans Docent LVO Frans (Lid Opleidingscommissie) Docent LVO Frans Docent Onderwijskunde & Pedagogiek Docent Onderwijskunde & Pedagogiek Docent Drama	<u>Gespreksonderwerpen:</u> kwaliteit en relevantie programma – aansluiting – studielast - toetsen en beoordelen - kwaliteit docenten-opleidings specifieke voorzieningen – eigen producten
15.30 – 16.00	Rondleiding		
16.00 – 17.00 G214	Intern overleg Opmaken voorlopige beoordeling		
17.00 – 17.30 G220	Terugkoppeling door auditteam		

Werkwijze

Bij de beoordeling van de betreffende opleidingen is uitgegaan van het door de NVAO vastgestelde "Beoordelingskader accreditatiestelsel hoger onderwijs" van 22 november 2011. Daarin staan de standaarden vermeld waarop een Evaluatiebureau zich bij de beperkte opleidingsbeoordeling van een opleiding moet richten en de criteria aan de hand waarvan een Evaluatiebureau moet bepalen of de basiskwaliteit van die opleiding als voldoende kan worden beoordeeld.

Op basis van de door opleiding geleverde documentatie heeft het auditpanel zich een beeld kunnen vormen van de primaire en secundaire processen van de drie tweedegraads lerarenopleidingen.

De visitatie was gericht op een verificatie van de bevindingen uit de documentenanalyse en het verkrijgen van aanvullende informatie over de inhoud van het programma. Dit geschiedde door gesprekken met vertegenwoordigers van de opleiding, studenten en het werkveld, die waren te kenschetsen als 'gesprekken tussen vakgenoten'.

De verificatie door het auditteam geschiedde door verscheidene malen hetzelfde onderwerp met verschillende geledingen te bespreken en aan de hand van additionele documentatie en - daar waar het de huisvesting en de materiële voorzieningen betreft- ook door eigen waarneming.

Verantwoording keuze gesprekspartners

Na overleg met de betreffende opleiding heeft het auditpanel met in achtneming van de daartoe strekkende regels van de NVAO en op basis van zijn documentanalyse en de daaruit voortvloeiende specifieke aandachtspunten de keuze van de gesprekspartners vastgesteld.

Een open spreekuur maakte deel uit van het programma. Het auditteam heeft geconstateerd, dat de betreffende opleiding het open spreekuur tijdig en op correcte wijze onder de aandacht heeft gebracht van studenten en medewerkers.

Tijdens het locatiebezoek heeft het auditpanel at random een aantal lessen / colleges / practica bezocht en met de daar aanwezige studenten gesproken.

Het oordeel van het auditpanel vastgelegd in een conceptrapport werd aan de opleiding voorgelegd voor een toets op eventuele feitelijke onjuistheden.

Beslisregels

Volgens de NVAO-Beslisregels Accreditatie kan een onderwerp 'onvoldoende', 'voldoende', 'goed' of 'excellent' scores. Hobéon heeft de beslisregels toegepast, zoals deze zijn opgesomd in het 'Beoordelingskaders accreditatiestelsel hoger onderwijs, 22 november 2011'.

Wanneer er sprake is van verschillende varianten van een opleiding (bijvoorbeeld: voltijd, deeltijd en duaal), dan moet uit de beoordeling blijken dat voor elke variant de basiskwaliteit is gewaarborgd op grond van de standaarden uit het betreffende beoordelingskader om te komen tot een positief eindoordeel over de opleiding.

Indien een opleiding onder één CROHO-registratie wordt aangeboden op meerdere locaties, kan de opleiding alleen voor accreditatie in aanmerking komen als uit de beoordeling blijkt dat elke locatie voldoet aan de in het betreffende kader genoemde standaarden voor basiskwaliteit.

Beperkte opleidingsbeoordeling

- Het eindoordeel over een opleiding is in elk geval 'onvoldoende' indien standaard 1 of 3 als 'onvoldoende' beoordeeld wordt. Een onvoldoende bij standaard 1 kan niet leiden tot het toekennen van een herstelperiode door de NVAO.
- Het eindoordeel over een opleiding kan alleen 'goed' zijn indien ten minste twee standaarden als 'goed' worden beoordeeld; waaronder in elk geval standaard 3.
- Het eindoordeel over een opleiding kan alleen 'excellent' zijn indien ten minste twee standaarden als 'excellent' worden beoordeeld; waaronder in elk geval standaard 3.

BIJLAGE V   Lijst geraadpleegde documenten

Lijst geraadpleegde documenten, conform richtlijn van de NVAO

- Kritische reflectie opleiding
- Organisatie Windesheim Domein Bewegen en Educatie en LVO/BVE
- NVAO Besluit Gezondheidszorg en Welzijn
- NVAO Besluit Duits
- NVAO Besluit Frans
- Opleidings- en Toetskader lerarenopleidingen VO BVE 2013 2016
- Competentievenster
- Generieke kennisbasis lerarenopleidingen
- Kennisbasis moderne vreemde talen
- Kennisbasis Gezondheidszorg en Welzijn
- LVO - Studiegids BA2010
- Leerplan Frans
- Leerplan Duits
- Leerplan Gezondheidszorg en Welzijn 2013-201
- Perspectieven op Samen Opleiden -versie 2011
- Contacten met het werkveld
- Personeelsoverzicht
- Toetsbeleid LVO
- Rapport (interne) audit LVO BVE bachelor eindniveau
- Maatlat voor bepalen eindniveau van bacheloronderzoek binnen School of Education
- Competenties onderzoeksbegeleiders
- SBL competenties met indicatoren
- Matrixbenadering door koppeling SBL-competenties en Dublin-descriptoren
- Uitvoeringsregels OER VO/BVE
- Opleidingsmodellen VO/BVE
- Duits – opleidingsmodel BA2010 – afstandsleren
- Duits – opleidingsmodel BA2010 – dagopleiding
- Frans – opleidingsmodel BA2010 – afstandsleren
- Frans – opleidingsmodel BA2010 – dagopleiding
- Gezondheidszorg en welzijn – opleidingsmodel BA2010 – afstandsleren
- Gezondheidszorg en welzijn – opleidingsmodel BA2010 – dagopleiding
- Overzicht minors VO/BVE
- Overgangsregelingen VO/BVE
- Checklists (Toetsplan, toetsmatrijs en tentamens/opdrachten)
- Handboek Toetsing
- Studiewijzer basiscursus toetsing, NVE criteria
- Verslag van een scholingsbijeenkomst 'beoordelen portfolio's
- Jaarverslag 2011-2012
- Memo wijzigingsvoorstellen Bachelor 2010
- Accreditatiegegevens DU FR en G&W Ouderejaars
- Contactdagen Afstandsleren 2012 2013
- Internationale validatie
- Eisen examinerator
- Organogram
- Opdracht Examencommissie 2013-2016
- Opdracht Opleidingscommissie 2012-2014
- Taak en bevoegdheden curriculumcommissie
- Panelgesprek verslag 1e jaars DU 25 februari 2013
- Panelgesprek verslag 3e jaars DU 25 februari 2013
- Panelgesprek verslag 2e jaars DU 28 februari 2013
- Panelgesprek verslag 4e jaars DU 11 maart 2013

- Panelgesprek verslag 20 maart AL 2013
- Protocol Panelgesprekken
- Panelgesprek d.d. 28022013 FR
- Verslag panelgesprek20042012 FR
- Verslag panelgesprek Februari2011 GW
- Panelgesprekken 2012 GW
- Panelgesprekken 2013 GW
- Samenvatting NSE
- Verslag validatie congres G&W
- Verslag Validatie 2012 Duits, Engels, Frans

Door het panel bepaalde representatieve selectie van afstudeerwerkstukken van de afgelopen twee jaar met beoordelingscriteria en normering. Overzicht van geselecteerde afstudeerwerkstukken op studentnummer:

Duits:		Frans:		Gezondheidszorg en Welzijn:	
Dagonderwijs	1001542	Afstandsleren	316660	Dagonderwijs	1020159
Dagonderwijs	241755	Afstandsleren	980766	Afstandsleren	1000601
Afstandsleren	274760	Dagonderwijs	1003027	Dagonderwijs	1001453
Afstandsleren	320676	Afstandsleren	1007059	Afstandsleren	1011825
Dagonderwijs	1000764	Afstandsleren	1010814	Afstandsleren	1017466
Dagonderwijs	1002283	Dagonderwijs	1017143	Afstandsleren	1027370
Afstandsleren	1011379	Dagonderwijs	1017696	Afstandsleren	1032014
Dagonderwijs	1014897	Afstandsleren	1018376	Afstandsleren	1018198
Dagonderwijs	1015723	Dagonderwijs	1020781	Afstandsleren	1023761
Dagonderwijs	1018748	Dagonderwijs	1030020	Afstandsleren	1024441

BIJLAGE VI Overzicht auditteam

Samenstelling en expertise van het auditteam laten zich als volgt weergeven:

Panelleden	Expertise - audit - kwaliteit zorg	Expertise - onderwijs	Expertise - werkveld	Expertise - vakinhoud	Expertise - internationaal	Expertise - student- zaken
Drs. G.J. Stoltenborg voorzitter	X					
Drs. P.J. Ronner werkveld- / vakdeskundige algemeen en Duits	X	X	X	X	X	
Drs. L. van Doninck werkveld- / vakdeskundige Gezondheidszorg & Welzijn		X	X	X	X	
Drs. C.J. van Oorsouw werkveld- / vakdeskundige Duits		X	X	X	X	
Drs. J. van Thiel werkveld- / vakdeskundige Frans		X	X	X	X	
G. Mallegrom werkveld- / vakdeskundige afstandsonderwijs		X	X	X	X	
M. de Graaf studentlid				X		X
Mr. J.A. Frederik secretaris	X					

Op 7 oktober 2013 heeft de NVAO goedkeuring gegeven aan de samenstelling van het auditpanel voor de opleidingen tot leraar voortgezet onderwijs van de tweede graad in Duits, Frans en Gezondheidszorg & Welzijn van de Christelijke Hogeschool Windesheim.

Korte functiebeschrijvingen panelleden

1	De heer Stoltenborg is senior adviseur bij Hobéon en treedt veelvuldig op als voorzitter bij accreditatieonderzoeken van hbo-master en hbo-bacheloropleidingen.
2	De heer Ronner is bestuurder bij het RSG Lingecollege, is betrokken geweest bij diverse brancheorganisaties en is germanist.
3	De heer Van Doninck is hogeschooldocent gezondheidszorg bij Avans Hogescholen (Breda), is onderzoeker bij het lectoraat Gerontologie/Active Ageing en zat in het legitimeringspanel voor de kennisbasis leraar gezondheidzorg en welzijn.
4	De heer Van Oorsouw is onder meer opleidingscoördinator en docent bij de lerarenopleiding Duits aan de Hogeschool van Arnhem en Nijmegen (HAN) en zat in de redactie bij het vaststellen van de kennisbasis leraar Duits.
5	De heer Van Thiel is werkzaam bij Cito Instituut voor Toetsontwikkeling als Manager Schoolexamens voortgezet onderwijs moderne vreemde talen en zat in het legitimeringspanel bij het vaststellen van de kennisbasis leraar Frans.
6	De heer Mallegrom is coördinator bij de digitale PABO van Inholland in Den Haag, is groepsleerkracht geweest op een basisschool en heeft ruime ervaring als docent en studiebegeleider in het hbo.
7	Mevrouw De Graaf is student aan de tweedegraads lerarenopleiding Gezondheidszorg & Welzijn van Hogeschool Leiden.

Secretaris/Coördinator

heer J.A. Frederik	Gecertificeerd d.d november 2011
--------------------	----------------------------------

Onafhankelijkheids- en geheimhoudingsverklaring voorafgaand aan het beoordelingsproces

Ondergetekende (naam en privé adres)

Drs. G.J. Stoltenborg

is als voorzitter gevraagd voor beoordeling van de opleiding:

2de graads Lerarenopleiding 1) Gezondheidszorg en Welzijn, 2) Duits en 3) Frans

aangevraagd door de instelling:

Hogeschool Windesheim

- Verklaart hierbij geen (familie)relaties of banden met de bovengenoemde instelling te onderhouden, als privépersoon, onderzoeker / docent, beroepsbeoefenaar of als adviseur, die een volstrekt onafhankelijke oordeelsvorming over de kwaliteit van de opleiding ten positieve of ten negatieve zouden kunnen beïnvloeden;
- Verklaart hierbij zodanige relaties of banden met de instelling de afgelopen vijf jaar niet gehad te hebben
- Verklaart strikte geheimhouding te betrachten van al hetgeen in verband met de beoordeling aan hem/haar bekend is geworden en wordt, voor zover de opleiding, de instelling of de NVAO hier redelijkerwijs aanspraak op kunnen maken.
- Verklaart hierbij op de hoogte te zijn van de NVAO gedragscode.

Plaats:

San Haay

Datum:

4 september 2013

Handtekening:

Onafhankelijkheids- en geheimhoudingsverklaring voorafgaand aan het beoordelingsproces

Ondergetekende (naam en privé adres)

P.J. Romm

is als deskundige gevraagd voor beoordeling van de opleiding:

2de graads Lerarenopleidingen 1) Gezondheidszorg en Welzijn, 2) Duits en 3) Frans

aangevraagd door de instelling:

Hogeschool Windesheim

- Verklaart hierbij geen (familie)relaties of banden met de bovengenoemde instelling te onderhouden, als privépersoon, onderzoeker / docent, beroepsbeoefenaar of als adviseur, die een volstrekt onafhankelijke oordeelsvorming over de kwaliteit van de opleiding ten positieve of ten negatieve zouden kunnen beïnvloeden;
- Verklaart hierbij zodanige relaties of banden met de instelling de afgelopen vijf jaar niet gehad te hebben
- Verklaart strikte geheimhouding te betrachten van al hetgeen in verband met de beoordeling aan hem/haar bekend is geworden en wordt, voor zover de opleiding, de instelling of de NVAO hier redelijkerwijs aanspraak op kunnen maken.
- Verklaart hierbij op de hoogte te zijn van de NVAO gedragscode.

Plaats:

Eemnes

Datum:

20 augustus 2013

Handtekening:

Onafhankelijkheids- en geheimhoudingsverklaring voorafgaand aan het beoordelingsproces

Ondergetekende (naam en privé adres)

Lowie Van Doninck

is als deskundige gevraagd voor beoordeling van de opleiding:

2de graads Lerarenopleidingen Gezondheidszorg en Welzijn

aangevraagd door de instelling:

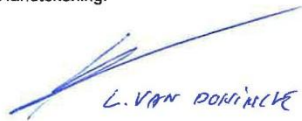
Hogeschool Windesheim

- Verklaart hierbij geen (familie)relaties of banden met de bovengenoemde instelling te onderhouden, als privépersoon, onderzoeker / docent, beroepsbeoefenaar of als adviseur, die een volstrekt onafhankelijke oordeelsvorming over de kwaliteit van de opleiding ten positieve of ten negatieve zouden kunnen beïnvloeden;
- Verklaart hierbij zodanige relaties of banden met de instelling de afgelopen vijf jaar niet gehad te hebben
- Verklaart strikte geheimhouding te betrachten van al hetgeen in verband met de beoordeling aan hem/haar bekend is geworden en wordt, voor zover de opleiding, de instelling of de NVAO hier redelijkerwijs aanspraak op kunnen maken.
- Verklaart hierbij op de hoogte te zijn van de NVAO gedragscode.

Plaats: Malle (B)

Datum: 30-08-2013

Handtekening:

L. VAN DONINCK

Onafhankelijkheids- en geheimhoudingsverklaring voorafgaand aan het beoordelingsproces

Ondergetekende (naam en privé adres)

Cornelis Johannes van Oorsouw

is als deskundige gevraagd voor beoordeling van de opleiding:

2de graads Lerarenopleiding Duits

aangevraagd door de instelling:

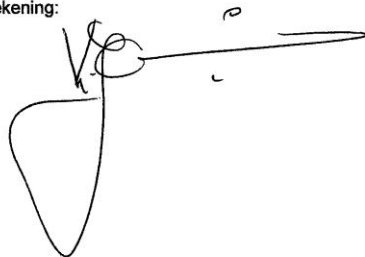
Hogeschool Windesheim

- Verklaart hierbij geen (familie)relaties of banden met de bovengenoemde instelling te onderhouden, als privépersoon, onderzoeker / docent, beroepsbeoefenaar of als adviseur, die een volstrekt onafhankelijke oordeelsvorming over de kwaliteit van de opleiding ten positieve of ten negatieve zouden kunnen beïnvloeden;
- Verklaart hierbij zodanige relaties of banden met de instelling de afgelopen vijf jaar niet gehad te hebben
- Verklaart strikte geheimhouding te betrachten van al hetgeen in verband met de beoordeling aan hem/haar bekend is geworden en wordt, voor zover de opleiding, de instelling of de NVAO hier redelijkerwijs aanspraak op kunnen maken.
- Verklaart hierbij op de hoogte te zijn van de NVAO gedragscode.

Plaats: Nijmegen

Datum: 12 september 2013

Handtekening:

Onafhankelijkheids- en geheimhoudingsverklaring voorafgaand aan het beoordelingsproces

Ondergetekende (naam en privé adres)

J.C. van Thiel

is als deskundige gevraagd voor beoordeling van de opleiding:

2de graads Lerarenopleiding Frans

aangevraagd door de instelling:

Hogeschool Windesheim

- Verklaart hierbij geen (familie)relaties of banden met de bovengenoemde instelling te onderhouden, als privépersoon, onderzoeker / docent, beroepsbeoefenaar of als adviseur, die een volstrekt onafhankelijke oordeelsvorming over de kwaliteit van de opleiding ten positieve of ten negatieve zouden kunnen beïnvloeden;
- Verklaart hierbij zodanige relaties of banden met de instelling de afgelopen vijf jaar niet gehad te hebben
- Verklaart strikte geheimhouding te betrachten van al hetgeen in verband met de beoordeling aan hem/haar bekend is geworden en wordt, voor zover de opleiding, de instelling of de NVAO hier redelijkerwijs aanspraak op kunnen maken.
- Verklaart hierbij op de hoogte te zijn van de NVAO gedragscode.

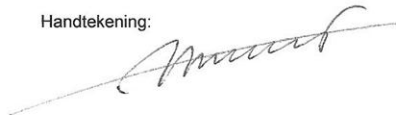
Plaats:

Utrecht

Datum:

11-9-'13

Handtekening:

Onafhankelijkheids- en geheimhoudingsverklaring voorafgaand aan het beoordelingsproces

Ondergetekende (naam en privé adres)

Gert Mallegrom

is als deskundige gevraagd voor beoordeling van de opleiding:

2de graads Lerarenopleiding 1) Gezondheidszorg en Welzijn, 2) Duits en 3) Frans

aangevraagd door de instelling:

Hogeschool Windesheim

- Verklaart hierbij geen (familie)relaties of banden met de bovengenoemde instelling te onderhouden, als privépersoon, onderzoeker / docent, beroepsbeoefenaar of als adviseur, die een volstrekt onafhankelijke oordeelsvorming over de kwaliteit van de opleiding ten positieve of ten negatieve zouden kunnen beïnvloeden;
- Verklaart hierbij zodanige relaties of banden met de instelling de afgelopen vijf jaar niet gehad te hebben
- Verklaart strikte geheimhouding te betrachten van al hetgeen in verband met de beoordeling aan hem/haar bekend is geworden en wordt, voor zover de opleiding, de instelling of de NVAO hier redelijkerwijs aanspraak op kunnen maken.
- Verklaart hierbij op de hoogte te zijn van de NVAO gedragscode.

Plaats:

Den Haag

Datum:

9-10-13

Handtekening:

Onafhankelijkheids- en geheimhoudingsverklaring voorafgaand aan het beoordelingsproces

Ondergetekende (naam en privé adres)

Mirjam de Graaf

is als student-lid gevraagd voor beoordeling van de opleiding:

2de graads Lerarenopleiding 1) Gezondheidszorg en Welzijn, 2) Duits en 3) Frans

aangevraagd door de instelling:

Hogeschool Windesheim

- Verklaart hierbij geen (familie)relaties of banden met de bovengenoemde instelling te onderhouden, als privépersoon, onderzoeker / docent, beroepsbeoefenaar of als adviseur, die een volstrekt onafhankelijke oordeelsvorming over de kwaliteit van de opleiding ten positieve of ten negatieve zouden kunnen beïnvloeden;
- Verklaart hierbij zodanige relaties of banden met de instelling de afgelopen vijf jaar niet gehad te hebben
- Verklaart strikte geheimhouding te betrachten van al hetgeen in verband met de beoordeling aan hem/haar bekend is geworden en wordt, voor zover de opleiding, de instelling of de NVAO hier redelijkerwijs aanspraak op kunnen maken.
- Verklaart hierbij op de hoogte te zijn van de NVAO gedragscode.

Plaats: Leiderdorp

Datum: 17-09-2013

Handtekening:

Onafhankelijkheids- en geheimhoudingsverklaring voorafgaand aan het beoordelingsproces

Ondergetekende (naam en privé adres)

Hans Frederik

is als secretaris gevraagd voor beoordeling van de opleiding:

2de graads Lerarenopleiding 1) Gezondheidszorg en Welzijn, 2) Duits en 3) Frans

aangevraagd door de instelling:

Hogeschool Windesheim

- Verklaart hierbij geen (familie)relaties of banden met de bovengenoemde instelling te onderhouden, als privépersoon, onderzoeker / docent, beroepsbeoefenaar of als adviseur, die een volstrekt onafhankelijke oordeelsvorming over de kwaliteit van de opleiding ten positieve of ten negatieve zouden kunnen beïnvloeden;
- Verklaart hierbij zodanige relaties of banden met de instelling de afgelopen vijf jaar niet gehad te hebben
- Verklaart strikte geheimhouding te betrachten van al hetgeen in verband met de beoordeling aan hem/haar bekend is geworden en wordt, voor zover de opleiding, de instelling of de NVAO hier redelijkerwijs aanspraak op kunnen maken.
- Verklaart hierbij op de hoogte te zijn van de NVAO gedragscode.

Plaats: Den Haag

Datum: 10 september 2013

Handtekening:

Strategische dienstverlener voor kennisintensieve organisaties

Lange Voorhout 14
2514 ED Den Haag

T (070) 30 66 800

F (070) 30 66 870

E info@hobeon.nl

I www.hobeon.nl